Aan flarden

Top Naeff

bron
Top Naeff, *Aan flarden*. H.J.W. Becht, Amsterdam 1901

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/naef002aanf01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

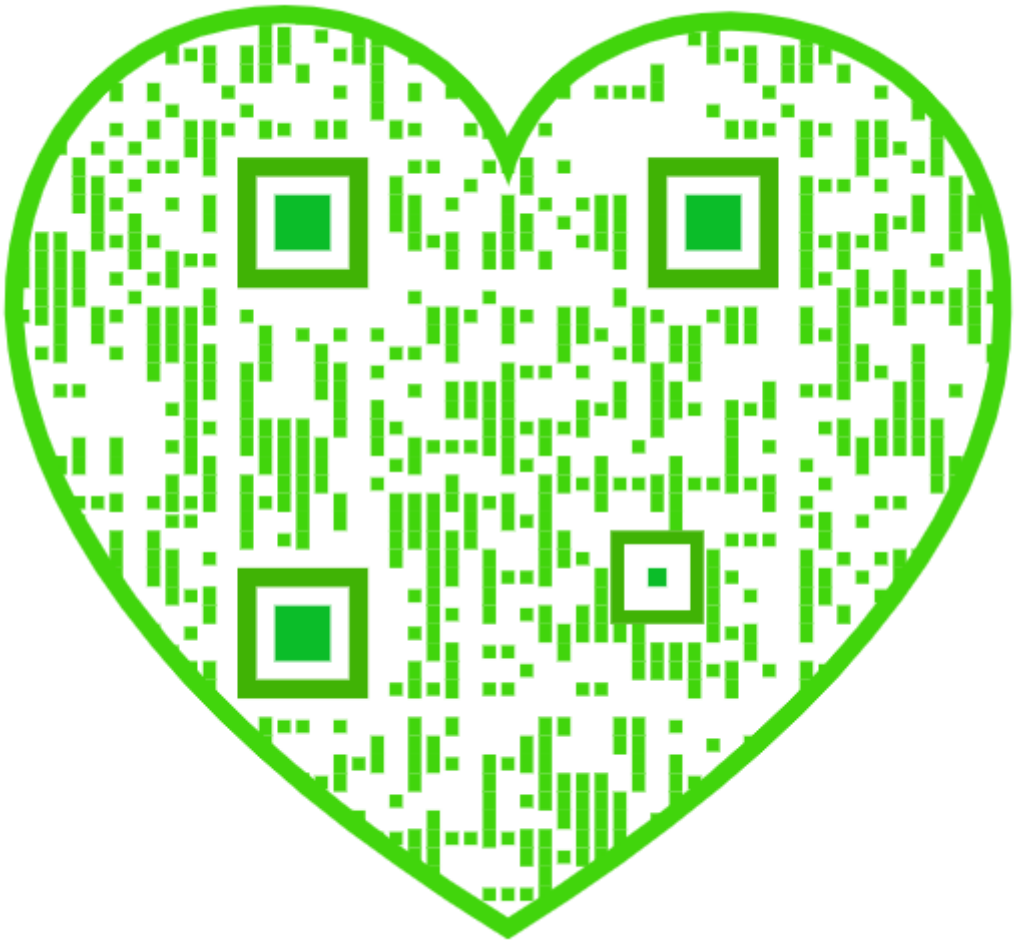

AAN
ALIDA TARTAUD-KLEIN

Personen.

Dokter THOMAS VERHULST	De Heer TARTAUD.
NINI, zijn vrouw	Mevr. ALIDA TARTAUD-KLEIN.
MAX VAN KALSTRA	De Heer D.H. BRONDGEEST.
JEANNE, zijn vrouw	Mevr. JOH. DE JONG-WERTWIJN.
ALFRED MATTUS, vader van Nini	De Heer C. VAN KERCKHOVEN.
Mevr. MATTUS, moeder van Nini	Mevr. VAN KERCKHOVEN-JONKERS.
ADA MATTUS, zuster van Nini	Mevr. S. BRONDGEEST-DE VRIES.
Jhr. HOLSTER	De Heer J. VAN HANSWIJK.
DINA, dienstbode bij Verhulst	Mej. M. HASPELS.
ANTJE, dienstbode bij Kalstra	Mej. DRIELSMA.

Het stuk speelt op een dorp vlak bij een groote stad.

Voor de eerste maal opgevoerd te Rotterdam door het Rotterdamsch Tooneelgezelschap, directeur P.D. van Eijsden, op Vrijdag 22 Februari 1901.

(Het recht van opvoering voorbehouden volgens de Wet van 28 Juni 1881, Staatsblad N°. 124.)

Eerste bedrijf.

(Smaakvol ingerichte huiskamer bij dokter Verhulst, uitkomende met glazen tuindeuren in een tuin op den achtergrond. Links achter een deur, en een buffet, rechts achter een deur, en een piano, schuin in den hoek. Voor rechts een raam en een schrijftafel. Voor links canapé, tafeltje en eenige stoelen. In 't midden een tafel gedekt voor 2 personen. Bij een der borden staat een bouquet, en liggen enkele brieven. Het is zomer de tuindeuren staan open. Tom Verhulst, flinke man glad geschoren joviaal gezicht, bijna kaal hoofd, frisch gezond, maar niet jong meer, opgewekt, eenvoudig, iets door en door goedigs, loopt in en uit met handen vol bloemen en groen, die hij schikt in de kamer, om de lamp, op de piano, enz. Hij versiert een der stoelen aan de tafel.)

1e Tooneel.

TOM, DINA later NINI.

TOM

(roept rechts aan de deur).

Dien!

Stem van links.

Roep je man?

TOM.

Neen, neen, jij niet. Ik roep Dina. Nog niet komen hoor!

Stem wrevelig.

Wat heb je toch? 't Is al half negen....

TOM.
Dat zal je wel zien.

DINA.
Wat blief dokter?

TOM.
Een touwtje, heb je dat?

DINA.
Jawel, in de keuken, ik zal 't halen.

(ziet de versiering).

Wel, wel, kijk 's....

TOM

(bezig met een stoel).

Een grappie!

DINA.
Mevrouw is toch niet jarig?

TOM.
Neen, jarig niet. Maar toch wel zoo iets feestelijks. Heeft mevrouw je niets verteld?

DINA.
Gut, nee....

TOM

(ingehouden glunder).

Mevrouw en ik zijn van daag twee jaar getrouwd. Nu maak ik 't zoo'n beetje gezellig, en wou ik graag een touwtje om dat groen om den stoel te binden. Haal je 't even?

DINA

(hoofdschuddend).

Twee jaar al! Waar blijft de tijd?

(heengaande).

Mevrouw heeft er me niemendal van gezegd....

(Dina af).

(Tom versiert door, Dina komt terug met een touwtje).

DINA.

Dit lang genoeg, mijnheer?

TOM.

Ja best, dank je....

(Dina af).

TOM

(geknield voor den stoel).

Nou doe ik meteen plechtig de deur open, en dan roep ik: ‘leve de bruid!’ Ja.... ik ben nog jong van hart, al schijnt de maan wat door de boomen....

NINI

(plotseling bruusk op van links, zij draagt een donkere huisjapon. Iets melancholieks in haar gezicht, gedrukt, lusteloos in haar bewegingen. Als zij vroolijk doet klinkt 't geforceerd. Zij slaat geen acht op de versiering.

Ik kon nou niet langer teuten. Ik heb al zoo'n tijd gewacht.... Wat had je, dat ik niet zien mocht....?

(gaat naar Tom geeft hem machinaal een zoen).

Goeien morgen

(hij draait haar zacht om naar de bloemen, zij fronst droevig, verrast de wenkbrauwen).

TOM

(stralend in spanning).

Van daag voor twee jaar, toen....

(luid)

Leve de bruid! Was je 't vergeten?!

NINI

(in schril lachen, doet zich geweld aan).

O wel nee, neen hoor! Maar.... ik dacht zoo....

twéé jaar dat vier je toch nooit,... Ik bedoel, dat hoort toch niet bij de feestdagen.... zooals 12½ en 25 en....

TOM

(zijn armen om haar heen).

Maar zoover zijn we nog niet vrouwtje. Dan, ja dan zijn 't groote festijnen met veel menschen, en drukte en herrie om ons heen. Nu is 't maar zoo'n feest van ons beidjes.... waar niemand van weet. Twee gelukkige jaren.... Ik dank mijn Nineke voor al dat geluk.

(geef haar een zoen).

NINI

(droevig starend over zijn schouder).

Ik had niet kunnen denken, dat je er zoo'n werk van maken zou, Tom.

TOM

(streelt heur haar).

Niet?.... Had je daar nu niets geen ideé op?.... Wel 't is toch zoo natuurlijk, niet waar, dat we mekaar van daag een beetje gezellige verrassingen bezorgen. Een.... hoe zal ik 't noemen: stoffelijke uiting van onze mooie groote liefde!

NINI

(fronst de wenkbrauwen, even stilte, dan zacht).

Ja....

(maakt zich los dwingt zich vroolijk, druk).

Nu moet ik eens naar alles kijken. Wat heb je 't hier mooi gemaakt. Dank je wel. En wat een beelderige bouquet. Is die ook van jou?.... Je bederft me zoo. Prachtig vind ik! Dank je wel, Tom! erg aardig!

(staart somber voor zich uit).

TOM

(ziet haar niet aan).

Ik heb m'n beste beentje voorgezet, ja, je moogt

't wel apprecieeren dat je Weledele Zeer Geleerde Tom zich afslooft aan 'n dergelijk nonsens werkje.... als die stoel daar.... 't is eigenlijk beneden m'n waardigheid.... en beneden m'n geduld.... Ik doe nog liever 'n operatie....

(kijkt naar Nini).

NINI

(in een schrillen lach uitbarstend).

Een operatie! Niet op mij asjeblieft.... Je hebt je kranig geweerd, hoor!

TOM

(zijn armen uitbreidend).

Wat krijg ik voor de moeite?

NINI

(na even aarzeling geeft hem een zoen, koud).

Zullen we nu maar gaan ontbijten?.... 't Wordt je tijd haast!

(wrijft langs haar hoofd).

Sterke lucht aan die bloemen. Ik zal ze zoo lang weg zetten

(brengt ze in een hoek van de kamer).

TOM

(biedt haar vroolijk zijn arm).

Mag ik het genoegen hebben de bruid aan tafel te geleiden?

NINI

(glimlacht even, gaat zitten op den versierden stoel).

Wil je een ei?

TOM.

Asjeblieft!

(Kijkt naar Nini die thee schenkt en afgetrokken een anderen kant uitziet).

Heb je niet erg goed geslapen van nacht?....

NINI

(verschrikt).

Jawel, waarom?

TOM.

Je ziet wat betrokken. Misschien ook een beetje van....

NINI

(ironisch).

Van de emotie! Ja, dat zal 't zijn....

TOM

(lachend).

Dan is 't niet levensgevaarlijk

(beiden eten).

NINI

(wijst op de klok).

't Is bij negenen!

TOM.

Jawel, de patiënten moeten maar eens 'n half uurtje wachten.... Vandaag leef ik voor m'n pleizier.... Van wie zijn die brieven? Jij bent ook niet nieuwsgierig.

NINI.

Ik heb nog geen tijd gehad.... 't Is een brief van Mama, en een briefkaart van.... O van Jet en Kees.

TOM

(gretig).

Misschien denken ze erom....

NINI.

Ben je mal....

(lezend)

Gut ja.... toch, verbeeld je, een felicitatie.... hoe overdreven!

TOM.

Overdreven? Ik vind 't bijzonder hartelijk en attent.

Groote belangstelling in ons feest.... Wat schrijft Ma?....

(Nini leest stil, een trek van spot op haar gezicht).

TOM

(schreeuwt schertsend aan haar oor).

Wat schrijft Ma?!

NINI

(wrevelig).

Ja, ik ben niet doof, wacht even....

TOM.

Toe, lees hard op?

NINI

(geeft den brief).

Doe jij 't dan maar....

TOM.

Met genoegen.

(leest)

Beste kinderen! O, 't is aan samen.... Beste kinderen.... Op dezen voor jelui zoo gewichtigen dag, breng ik u ook uit naam van Papa en de zusjes onze hartelijke gelukwenschen.... Ge weet hoezeer wij allen deelen in uw jong geluk, en hoe onze gedachten altijd met u zijn. Wij verheugen ons, dat onze dochter Nini zoo'n flinken besten man als Tom

(hm)

den hare mag noemen, dat zij iemand gevonden heeft, die, zooals ons in die twee jaar gebleken is, haar liefde ten volle waardig is

(Nini buigt 't hoofd)

en die haar door zijn liefde en toewijding oprecht gelukkig gemaakt heeft. Voor ons ouders is 't een groote voldoening ons kind in zoo'n veilige haven te zien aangeland, want ach, we stonden haar maar noode af.

(Nini lacht kort minachtend).

En het zal voor Tom een dubbel prettige gedachte zijn, dat Nini's keuze

ook onze keuze was, en dat wij geen oogenblik berouw hebben gehad, onze toestemming tot den grooten stap te hebben gegeven.... Laat het zoo blijven, kinderen, maakt elkander gelukkig en geniet van elkaar's liefde. Niemand zal zich daarin meer verheugen dan Uwe U zoo hartelijk liefhebbende ouders....

(Tom staat op, gaat achter Nini's stoel staan, neemt haar hoofd tusschen zijn handen, buigt 't achterover).

TOM.

Hartelijk, hé!

Nini zwijgt.

TOM.

Scheelt er iets aan, wijfje?

NINI

(staat op).

Wel neen, hoe kom je er toch bij! Wat zei je eigenlijk?.... O, die brief.... ja heel hartelijk....

(neemt den brief op)

Er staat nog een postcriptum onder....

TOM.

O, dat zag ik zoo gauw niet.

NINI.

Op 't andere blad.

(lezend)

Dit was maar een woordje vooruit, we komen vanmiddag nog persoonlijk even feliciteeren.

TOM.

O, dat 's leuk!

NINI

(afgetrokken).

Ja, heel leuk.

TOM.

Dan doe je toch zeker iets anders aan, hé?.... Iets lichts, iets vroolijks, je ziet er, zóó, zoo zwaarmoedig uit.... Vandaag moet je zijn als de bruid.... in 't wit.... Mijn mooie jonge bruid. Zal je 't doen?....

NINI

(zacht).

Als jij 't wil.... 't Is kwart over negen.... Eet je niet meer?

TOM.

Dank je.... De emotie werkt op mijn eetlust ook al niet te best.

DINA

(met een telegram).

Mevrouw, ook wel gefeliciteerd met het feest.... en hier is een telegram.

NINI.

Dank je wel. 'n Telegram? Teeken je 't even af, Tom?

(leest)

O, van thuis.

(Dina af)

Ze komen koffie drinken, Pa, Ma en Ada, dat 's gezellig.

TOM.

Hm.... Ja.... Ik was nou eigenlijk wel eens graag met jou samen gebleven, als in de wittebroodsweken. Maar ik vind 't toch heel aardig dat ze komen. Aan 't eten zijn we dan toch weer samen.

(Nini kijkt naar de klok).

TOM.

Ja, nu moet ik weg.... Ik kan haast niet besluiten van daag.

(haalt zijn hoed, Nini staat onbeweeglijk voor op 't tooneel, somber, Tom komt achter haar en

neemt haar in zijn armen)

Dag m'n lief, best vrouwtje, m'n groot geluk.... Kijk me eens aan, en zeg me dan, of je oude Tom in die twee jaar je gegeven heeft, wat je je van je huwelijk had voorgesteld, of ik in niets te kort ben geschoten, Nini?....

NINI

(zonder hem aan te zien).

Ja Tom! Ja Tom! Ja! Ja!....

TOM.

Was je geluk even volmaakt als 't mijne, kind? even volmaakt?

(Nini barst opeens in hartstochtelijk snikken uit).

TOM

(verschrikt).

Wat 's dat nou?

(neemt haar handen tracht haar in de oogen te zien).

NINI.

Kijk me niet zoo aan! Kijk me niet zoo aan!

(hartstochtelijk)

't Is niets! 't is al over!.... Ik weet niet wat ik heb, maar 't is al over.

(dwingt zich tot een lach)

Let er niet op.... gekke kuur van me....

(Tom kijkt verbaasd naar haar)

't Is niets hoor! Je moet je niet ongerust maken. Ga nu, 't is al zoo laat!

TOM.

Ik ga niet, voor je weer gewoon ben.

(drukt haar in een stoel).

NINI

(opgewonden).

Maar ik ben weer gewoon, heel gewoon, ga maar. Als je terugkomt is alles vergeten; dan zal ik in het wit zijn, Tom, als de bruid.... en zoo vroolijk! We zullen plezier hebben van daag

(gillend)

het is een

mooie dag, onze trouwdag! Twéé jaar is 't!.... Twee lange jaren.... 2 maal 365 dagen!!

TOM

(zacht).

Van geluk....

NINI

(luid).

Ja, ja, van geluk!.... Goeie beste, Tom!

(neemt zijn arm)

Ik zal je brengen tot aan 't hek.... Kom nou!

(Hij slaat zijn arm om haar heen, beiden af in den tuin. Dina zet afwaschbak met warm water op tafel, neemt enkele dingen weg, legt een theedoek klaar).

2e Tooneel.

NINI later mevrouw MATTUS.

(Nini komt terug uit den tuin, loopt wezenloos starend door de kamer, staat stil, de hand aan 't hoofd).

NINI

(zacht).

Tweemaal 365 dagen.... Hoe lang zal 't nog zijn?.... O.... ik kan 't niet volhouden!....

(staart angstig voor zich uit).

(Mevrouw Mattus op uit den tuin, druk kleurig, smaakvol gekleede vrouw van de wereld, iets wufts en oppervlakkigs).

NINI

(herstelt zich met geweld).

O, ben u daar al?

MEVR. MATTUS.

Ja, ik wou nog even naar de Holsters, daarom kom ik wat vroeg.

(geeft Nini een zoen)

Nu kind hartelijk gefeliciteerd met dezen dag.

(Nini lacht minachtend)

Twee gelukkige jaren liggen achter jelui....

NINI

(scherp).

Spaar me de komedie!

MEVR. MATTUS

(gemoedelijk).

Nu, nu, ik weet 't wel, je had niet veel verwachting van je huwelijk. Ik vond 't tusschen twee haakjes bespottelijk, want Tom is een man uit duizend! Enfin, het geheel beantwoordde dan niet precies aan jouw overdreven meisjes-ideaal.... maar dan kan je nu dan toch in alle geval niet anders zeggen, dan dat 't je is meegevallen.

NINI

(schamper).

Meegevallen!

MEVR. MATTUS

(onrustig).

En 't was dan toch per slot je eigen zin.

NINI.

Per slot m'n eigen zin.... Volkomen.

MEVR. MATTUS

(haastig).

We hebben 'm je niet opgedrongen....

NINI

(sarcastisch).

Eer afgeraden niet waar, omdat een huwelijk zonder liefde een misdaad is.... Doet u uw goed niet af?

MEVR. MATTUS.

Neen, ik ga dadelijk nog uit.... Ik kan nog wel even gaan zitten.

(neemt plaats, Nini wascht kopjes om en arrangeert de tafel)

Afgeraden, afgeraden.... Papa en ik begrepen dat het tot je geluk zou zijn, als je Tom's vrouw werd, 't was onze plicht je dat onder 't oog te brengen. Je hoofd was, zooals bij alle jonge meisjes, opgepropt met ongezonde romantische ideeën over liefde, die toch zelden of nooit bereikt worden. Je kunt daar niet je heele leven op gaan zitten wachten, en alle kansen voor een goed huwelijk voorbij laten gaan.... Quand on n'a pas ce qu'on aime, il faut aimer ce qu'on a; en als je tot je 27ste jaar gewacht heb op dat ideaal, dat niet komt....

(spreidt haar dikke handjes uit)

Ja gut, dan moet je een beetje practisch leeren worden.

(vinnig)

't Oude jongejuffrouwschap lokte jou indertijd toch ook niet erg aan.... wel?....

(kijkt naar Nini die doorgaat en zwijgt)

We hebben er 't onze aan gedaan om je dat ideaal te laten vinden.... Geen meisje in de heele stad is zooveel uitgegaan als jij.... Geloof maar vrij, dat 't mij ook wel eens begon te vervelen, dat eeuwige mee moeten naar bals en diners. Maar, ach, als je vijf dochters heb, en geen fortuin, dan getroost je je met plezier zulke opofferingen, in de hoop, dat er dan eens een op zal schieten. Trouwens op het geld hebben we nooit gezien, niemand zou aan jouw toiletten gezegd hebben, dat wij 't moesten overleggen, je was altijd een van de elegantsten.... Neen, ons kan je warempel niets verwijten.

NINI

(strak).

Ik verwijt niemand iets dan mezelf....

MEVR. MATTUS.

Hoe honderdmaal heb ik gedacht als je dan pas weer

eens ergens gelogeerd had: nu zal ze misschien weleens met iets voor den dag komen.... Niet dat we je kwijt wilden zijn, o allerminst niet! Maar 't is nu toch eenmaal de bestemming van de vrouw.... en voor de andere zusjes was 't ook vervelend altijd met zoo'n sleep uit te moeten gaan.... en 't gaf voor hun ook eens 'n aardige variatie, zoo'n bruiloft in de familie. Dat zie je aan Jet, zij ontmoette Kees op jouw bruiloft, en binnen een maand was ze geëngageerd!.... Maar altijd als ik vroeg of je pleizier gehad had, was 't 't ouwe deuntje.... Och, jawel, nogal.... 't Was wel ontmoedigend....

NINI

(droef).

O, ja, ontmoedigend.... niemand was er zoo moe van als ik.... Al die belangstellende gezichten en kiesche vragen, en de hartelijke teleurstelling bij 't antwoord, telkens weer, telkens weer....

MEVR. MATTUS.

Ja, 't was je eigen schuld, je was veel te weinig toeschietelijk, niets innemend tegen de heeren en altijd even bij de hand, terwijl je heel goed wist, dat heeren over 't algemeen, veel meer houden van zachte en bedeesde meisjes, dan van al dat moderne en geëmancipeerde.... Je had je best wat verlegener en naïever voor kunnen doen, best. Ik kan me begrijpen, dat niemand jou 't hof maakte.... niemand wordt graag in z'n gezicht uitgelachen.

NINI

(met een droevig lachje).

Wat raakt u nog in vuur over dingen, die zoo lang geleden zijn, Mama, onze manoeuvers *zijn* immers gelukt, Tom *is* gevangen, we hebben niet voor niets gehengeld, de onkosten zijn niet voor niets gemaakt.... de moeite niet verloren gegaan! Wat wilt u meer?

MEVR. MATTUS

(knikt instemmend).

Ja zeker, dat is ook zoo, we waren heel blij toen Tom kwam. Eerst had ik nog al gedacht dat Max van Kalstra misschien....

(Nini schrikt op)

omdat hij je nog al het hof maakte. Maar toen die zich op 't critieke moment ook retireerde.... Ik zeg maar 't heeft zoo moeten zijn, dat zie je hier ook al weer mee, jij zag er slecht uit, werd ziekelijk, Tom kwam in de plaats van Dr. Terkerk, en zoo ging alles van zelf.

(trekt haar neus op)

Nooit heel netjes geweest van Max.... Iedereen in de stad dacht dat 't er wel van komen zou.... en later, dat jij 't je nog al aantrok. Maar je engagement met Tom, vlak er boven op, redde gelukkig je figuur.

NINI

(toonloos).

Daar was 't immers om te doen....

MEVR. MATTUS

(staat op bekijkt de bloemen).

Prachtig zijn ze. Beste, goeie man, die Tom.

NINI

(uitbarstend).

O, dat is 't vreeselijke, dat hij zoo goed, zoo eerlijk, zoo nobel is!....

(met smartelijke minachting, krachtig)

Voor een vrouw van mijn allooi was een soortje minder ook nog wel goed genoeg geweest!....

(hartstochtelijk gaat voor Mevr. M. staan)

Moeder, heb je dan niets geen meêlij met me?.... Begrijp je me dan nooit?.... Zie je niet dat ik 't niet vol kan houden, dat ik geen liefde meer kan huichelen!.... O, ik zal niemand iets verwijten, maar waarom hebt u er me toe aangezet! U, de eenige die ik 't bekend heb, dat ik niets voor Tom voelde, dat ieder woord van liefde, iedere liefkoozing een leugen zou zijn, want

(buigt haar hoofd)

dat ik van Max hield ondanks alles, voor altijd!.... U wist 't, dat ik er me niet van los kon maken, dat al mijn gedachten, m'n heele leven om Max draaide, en dat ik Tom niets, niets te geven had!....

MEVR. MATTUS.

Maar je kon Max immers niet krijgen! We zouden op den jongen niets tegen hebben gehad als hij er mee voor den dag was gekomen, maar hij draalde maar, draalde maar.... Toen opeens z'n engagement met Jeanne Landman, nou toen was de kans natuurlijk heelemaal verkeken.

(scherp)

Ik moet zeggen, jij toont al bitter weinig gevoel van eigenwaarde dat je daar nu nog over denkt.

NINI.

Op gevoel van eigenwaarde beroem ik me heusch al lang niet meer.

MEVR. MATTUS.

Zooveel meisjes worden in hun eerste liefde teleurgesteld, maar lang niet iedereen vindt dan, als jij zoo'n goede....

NINI.

Remplacant....

(hartstochtelijk)

Niet iedereen wordt de gelegenheid geboden tot een wettig onzedelijk huwelijk!

MEVR. MATTUS

(hoofdschuddend).

Altijd nog even geëxalteerd en overdreven. Waar moet 't heen met jou, Nini?....

NINI

(woest).

Ja, waar moet 't heen met mij? Waar moet 't heen!

Zóó kan ik niet blijven.... Twee jaar heb ik 't volgehouden. En Tom merkt 't maar niet, wil 't niet merken. Ik speel te goed komedie. Ik heb ook zoo'n meêlij met 'm. Maar als hij 't wist, dan zou hij me toch wel verachten, niet meer van me houden, niets meer van me eischen, me laten gaan misschien!.... Hij zou me niet betreuren, want ik zou alles in hem gedood hebben. Maar ik durf niet! ik durf niet!

(slaat de handen voor 't gezicht)

MEVR. MATTUS

(grijpt haar arm).

Wat zeg je? Wat wil je?... Ik begrijp je niet, wat durf je niet? Je wilt toch niet zeggen tegen Tom, dat....

NINI

(koud).

Dat hij hier twee jaar lang met z'n huishoudster heeft geleefd.

MEVR. MATTUS

(heftig).

Als je 't toch doet! Je lijkt wel gek, je weet niet wat je praat.... Goddank dat niemand ons hier gehoord heeft! Tom zou je de deur uitzetten, als hij 't wist.... en met alle recht. Waar wou je dan blijven, hé?.... schande brengen over je familie!

NINI

(koud).

U behoeft u niet ongerust te maken, ik zei immers, dat ik *niet* zal durven.

MEVR. MATTUS.

O, gelukkig, 't is anders erg genoeg dat je er tegen mij over praat. 't Maakt me zoo zenuwachtig. Zorg alsjeblieft, dat je vader 't niet merkt, de man zou 't mij verwijten, dat ik je van 't begin af aan, die heele

trouwerij niet afgeraden heb. Ik zou per slot van alles de schuld nog krijgen.

(huilend)

Ik moet zeggen 't is plezierig zoo'n dochter, en dat na alles wat ik voor je gedaan heb.

NINI.

Moeite noch kosten gespaard....

MEVR. MATTUS.

't Is een last zooveel meisjes, ik had veel liever jongens gehad. Nu met Ada weer zoo'n gezanik.

NINI.

Wat is er met Ada?

MEVR. MATTUS.

Och altijd nog dat zelfde met Willy Merens, ze wil 'm maar niet opgeven, en hij haar niet.... hoe ik ook praat. 't Is belachelijk zoo'n huwelijk, nooit zal ik m'n toestemming geven, de jongen heeft geen sou, en dan schilder!.... Wat 'n betrekking, geen droog brood.... Ada is 'n kind, zij roept maar: ik houd van Willy, en Willy houdt van mij, geen macht ter wereld brengt ons van elkaar. Nonsens redenaties. Zij was woedend dat ze vandaag hier mee koffie moest gaan drinken. We vertrouwen ze niet alleen in de stad.... Iedereen praat er al over, telkens hebben ze rendezvoustjes en wandelen samen, zonder zich in 't minst te geneeren.

(staat op)

't Is ellendig, vooral nu de jonge Holster haar nog al aardig schijnt te vinden.... Daarom ga ik nu maar eens naar mevrouw Holster toe, quasi een visite maken, om te hooren of dat praatje van Willy met Ada ook al tot hun is doorgedrongen. 't Zou wat zijn.... Zeg je vindt 't toch niet gek zoo'n bezoek vóór twaalf, 't zijn zulke chique menschen,

neen hé?....

(kijkt in den spiegel)

't Zou een prachtige partij voor Ada zijn.... Ik wou toch dat ik m'n anderen hoed maar op had gezet, die is gedistingeerder. Ze zijn puissant rijk.... en adel!.... Och, je hoeft 't er niet om te doen, maar als 't er bij komt, is 't toch heel aardig....

(toont haar handen)

Handschoenen van *f* 1.50, goedkoop, hé?.... en je ziet 't er niet aan. Zal ik voor jou soms ook een paar koopen?....

NINI

(starend).

Neen, dank u.

MEVR. MATTUS.

Neen, dat 's waar, jij hoeft niet meer te zien op een stuiver meer of minder. Ada moet er van middag maar eens langs wandelen. Of komt hij misschien hier?

NINI.

Wie?

MEVR. MATTUS.

De jonge Holster natuurlijk.

NINI.

Ik weet 't niet.

MEVR. MATTUS.

Ik kan 't in alle geval zoo langs m'n neus weg vertellen dat Ada hier is van daag. Nu dan ga ik maar. Dag kind.

(geeft Nini een zoen of er niets was voorgevallen)

Papa en Ada komen met de tram van half twaalf. Tot straks.

NINI.

Ik wensch u goed succes!

(Mevr. Mattus af.)

3e Tooneel.

NINI, MAX VAN KALSTRA later DINA.

Max van Kalstra komt op uit den tuin, knappe jonge man, sympathiek en jeugdig. Nini schrikt, herstelt zich dadelijk.)

MAX

(zacht).

Neem me niet kwalijk, dat ik even binnen kom, Nini.

(steekt haar zijn hand toe)

Hoe gaat 't?....

NINI

(kalm).

Goed, dank je.... M'n man is niet thuis, je moet hem zeker spreken. Is.... je vrouw weer minder goed?....

MAX.

Ja, 't is een gesukkel; zou Verhulst van middag nog even aan kunnen komen?

NINI.

Ik zal 't hem zeggen.... 't Is vervelend voor Jeanne altijd ziek of onderweg.... Had je nog iets anders?

MAX

(aarzelend).

Ja, ik wou jou ook even spreken.

(Nini gaat onrustig zitten op de punt van een stoel, wijst Max een andere.)

MAX

(zacht bescheiden).

Je begrijpt, dat ik hier op dit uur niet gekomen zou zijn, als ik niet iets belangrijks te vragen had.

(Ziet rond naar de bloemen, onaangenaam getroffen)

O, ja.... 't is vandaag.... ik feliciteer je wel....

NINI

(koud).

Dank je....

(stilte).

MAX

(met moeite).

M'n vrouw laat vragen of je eens bij haar wil komen.... Ze zit 's morgens en 's middags een uurtje op.... Ze zou 't zoo gezellig vinden.

NINI.

Ik?.... Hoe komt ze zoo op mij? We zijn niets intiem.... We schelen zooveel in leeftijd.... We hebben elkaar nooit anders dan beleefdheidsvisites gemaakt.

MAX.

Ja, jelui zijn ook geen karakters om te sympathiseeren.... Maar ze heeft er al zoo lang op aangedrongen, dat ik 't niet meer uit haar hoofd kan praten. Als ze eenmaal haar zinnen op iets gezet heeft.... 't Is een ziekelijke toestand.... Maar als je liever niet wilt komen....

NINI

(hoog).

Waarom zou ik niet willen! Van de week zal ik wel eens komen, vóór twaalf kan ik 't beste. Vandaag schikt 't me niet

(schuift op haar stoel).

Had je nog iets?

MAX

(rustig).

Ja. Ik vermoed, dat Jeanne je iets wil vragen.... ik wou je er eenigszins op voorbereiden, en je zeggen.... Heeft Verhulst je nooit omtrent haar ziekte verteld?

NINI

(mat).

Zenuwen zegt hij.... Hij praat nooit over zijn patiënten.

MAX

(plotseling gaat voor haar staan).

Nini, zij zal je vragen of.... of er ooit iets bestaan heeft tusschen.... vergeef me, tusschen jou en mij!

(Nini schrikt zichtbaar)

Dat alleen is haar ziekte: twijfel. Zij is jaloersch op mijn verleden, dat ze niet kent, en waarvan zij door de een of ander iets gehoord moet hebben. Haar gedachten zijn er dag en nacht meê vervuld. Eens heeft ze 't me gevraagd, 't was even voordat Marietje geboren werd. Ze was toen doodzwak. Ik ontkende 't, om haar rust te geven.

NINI

(schijnbaar kalm).

Waarom ontkende je 't? Wat er tusschen jou en mij geweest is, behoeft voor niemand een geheim te zijn. Achteraf beteekent 't zoo weinig - voor anderen.

(met een lachje)

Op *mij* zou ze toch onmogelijk jaloersch kunnen zijn.

MAX.
Ik ontkende 't om een tweede vraag te voorkomen.

NINI

(in spanning).

Wat?....

MAX

(vol ontroering).

Wat me bewoog afstand te doen van Nini Mattus, om de kleine, onbeduidende Jeanne Landman in haar plaats te stellen.

NINI

(de oogen neergeslagen trillend).

Wat zou je geantwoord hebben?

MAX

(kort heesch),

Geld!

NINI

(gesmoord verheugd).

O!....

MAX

(fluisterend).

Dan zou er nog een derde vraag gevolgd zijn, Nini.

(Nini houdt zich aan den stoel vast, Max bij haar)

De vraag, of mijn huwelijk met *haar*, mijn eerste liefde doodde?....

(hartstochtelijk houdt zich nauwelijks meer in, grijpt Nini bij haar arm)

Wat had ik dan moeten antwoorden, hé?.... Wat had ik moeten antwoorden?!!....

NINI

(sluit even de oogen maakt zich los, gaat achteruit kalm).

Zeg aan je vrouw, dat ik morgen ochtend komeizal, je behoeft je niet ongerust te maken, ik zál hun chelen - om harentwil.

(maakt 'n gebaar met de hand)

Adieu!

MAX

(hartstochtelijk).

Nini!

(Zij staat stil recht op, ziet hem droevig aan. Hij buigt 't hoofd en gaat).

(Max af).

NINI

(alleen in extaze).

Hij is van mij, Goddank!.... Waarom liet ik hem gaan!.... één woord van mij, en hij zou!.... Morgen!.... ja! ik ga er heen!

(hartstochtelijk)

Leven wil ik, en genieten!.... Eindelijk!

DINA

(komt op v.r. met een doos).

Van den banketbakker, mevrouw, mijnheer had 'm besteld zei de jongen.

NINI

(herstelt zich, verschikt quasie de gordijnen.

Zet maar neer, wat is 't?...

DINA

(opent de doos).

Een taart geloof ik.

(lacht)

Kijk eens an weer net iets voor onzen mijnheer.

(legt de taart op een schotel op tafel)

Doos aan den jongen mee terug geven, mevrouw?

NINI.

Wat?.... O ja, dat 's goed.

(Dina af.)

NINI

(ziet de taart en leest mompelend.)

16 September 1898

(haar gezicht betrekt, zij barst uit in tranen)

O, Tom, je hebt 't niet aan me verdiend!

(richt zich hoog op)

Neen, zoover zal 't niet komen, je zult 't weten Tom, alles,... om me 't állerslechtste te beletten. Van avond, als ze allen weg zijn....

4e Tooneel.

NINI, MEVR. MATTUS, later TOM, MIJNHEER MATTUS, ADA.

MEVR. MATTUS

(komt uit den tuin, ploft in een stoel).

'n Hitte! om van om te vallen. Nog een nazomertje. Zag ik daar Kalstra hier uitkomen?

NINI

(kalm).

Dat kan wel. Is de tram nog niet aan? Laat, dunkt me....

MEVR. MATTUS

(kijkt naar de klok).

Je gaat hier vóór, geloof ik. Komt Kalstra hier wel eens meer?

NINI

(controleert de klok met haar horloge.

Jawel, soms. Hij bracht 'n boodschap van z'n vrouw....

MEVR. MATTUS.

Die is ziekelijk, hé, die vrouw? Ik gun 't hem van harte. Zal ik m'n goed maar hier laten liggen?

(legt alles op een stoel)

Zeg, ik zou die visites van dat heer hier nu maar een beetje coupeeren.

(Nini maakt 'n hooghartig gebaar)

Neen, ik zeg niets, en ik veronderstel niets, je behoeft niet op te stuiven. Ik raad 't je alleen om de menschen, om Tom's naam, weet je.

NINI

(zacht).

Ik zal Tom's naam niet lang schande meer aandoen.

MEVR. MATTUS.

Het zou hem kwaad doen in de praktijk ook, als er een praatje van kwam, je moet zoo oppassen als getrouwde vrouw.... De Holsters waren thuis, erg hartelijk en vriendelijk vond ik. Mevrouw zei, dat Ada zoo aardig op de fiets zit.... Ze moet er maar eens langs fietsen, op 'n middag.

(ziet de taart)

Wel komaan '16 September 1898'. Heb jij die besteld?

NINI

(koud).

Tom.

MEVR. MATTUS.

Jelui trouwdag. Wel eigenaardig!

NINI

(sarcastisch).

Ja, heel eigenaardig!

MEVR. MATTUS.

Wat een herrie was dat, lieve hemel, als ik daar nog aan denk, die volte in de kerk, en dan die regen, dat trof zoo akelig. Ik was in één stuip van angst over je goed. Je hebt 'm laten verven, hé?....

NINI.

M'n japon?.... Ja, zwart.

MEVR. MATTUS.

Wat 'n idée, zwart, zoo somber. Nu is de tram toch te laat.

(hoort de tram bellen)

O, daar heb je 'm net.

(luid lawaai van stemmen in den tuin).

(De oude heer Mattus, vriendelijk wit oud heertje, goedig, dom, Ada aardig vlug ding, licht zomertoilet, iets joligs. Tom opgewekt hartelijk, enorme zonnebloem met bengelenden steel in zijn knoopsgat.)

ADA

(al van verre wijzend op Tom).

Zeg hoe vinden jelui den bruigom?.... Ik heb hem eens opgeknapt! Netjes hé?....

MATTUS

(kust Nini).

Hartelijk geluk gewenscht kind, wel, wel, al twee jaar, hoe is 't mogelijk! Wat worden we oud!

NINI.
Gezellig dat u ook gekomen ben.

ADA

(druk).

Lieve beste Nien, ik feliciteer je met je tweejarig mevrouwschap, ik krijg ontzettend respect voor je waardigheid.

(leuk)

Ik hoop ook nog eens zoo iets te bereiken! Je bent toch maar een Zondagskind, jou loopt letterlijk alles meê, kijk nou eens weer wat beeldige bloemen!

NINI.
Van Tom.

ADA.
Natuurlijk. Tom is een ideaal. Haast zoo'n ideaal als.... O, neen dat zeg ik niet!

TOM

(arm om Nini dreigt Ada).

Ik zal jou idealen, ondeugend nest!

ADA.
Kom 's op als je durft, Tommy, Tommy, wat wordt je al een deftige ouwe heer, buk eens!

MEVR. MATTUS.

Ada doe toch niet zoo mal....

TOM.

We zullen de baby maar laten praten.

ADA.

Baby, baby, dat zal ik je betaald zetten.... Ik ben zelf al haast.... o neen!

(stapt op een stoel kijkt op Tom's hoofd, slaat verschrikt de handen in elkaar)

Alle menschelijk, wat 'n vlakte!!

(ziet de taart)

! O, hoe typisch, met 'n opschrift! Net als met de kermis op de koeken.

(klimt van den stoel)

Tom, dat is zeker een attentie van Nini voor jou.

(stilte).

MEVR. MATTUS.

Mis.... Een attentie van Tom voor Nini!

ADA.

Dat komt op 't zelfde neer.

NINI

(gedwongen).

Dank je wel Tom, heel aardig verzonnen van je.

TOM

(geeft haar 'n zoen).

Zoo 'n flauwigheidje. Ik ben van plezier tot de dolste dingen in staat. Ik kon 't zelf niet laten, 't heugelijk feit aan enkele patiënten te vertellen.

NINI

(wrevelig).

Hé, wat hadden die er nu mee te maken, achter je rug lachen ze je maar uit....

ADA.

Wie Tom's glunder gezicht ziet, lacht hem niet uit, maar lacht met hem mee!

NINI

(tot haar ouders).

Was u eerst van plan geweest pas na de koffie hier te komen?.... Goed dat u zich nog bedacht heeft.

MEVR. MATTUS.

De tweelingen werden uitgevraagd en toen besloten wij drieën er maar een dagje van te maken.

NINI.

Nu blijft u natuurlijk ook eten?....

(Tom's gezicht betrekt).

MATTUS.

Neen, dat doen we nu niet, hé, vrouw? We zullen van middag jelui genoeglijk tête à tête niet verstoren. 't Is al erg genoeg dat we, met ons aangenaam gezelschap jelui den heelen middag opschepen....

NINI

(lief).

Daar meent u nu allemaal niets van. Kom, blijf nu maar tot de laatste tram.

MATTUS.

Ja, als je ons zoo animeert....

MEVR. MATTUS.

Wat ben jij toch zwak!

MATTUS

(schuchter).

O, natuurlijk, als jij liever naar huis wil....

NINI.

Neen, neen, geen gekheid, ik laat u niet gaan. Eenmaal, andermaal, afgesproken.

MEVR. MATTUS.

Ik ben zoo maar uit m'n huishouden geloopen; nu in geen geval tot de laatste tram, dan tot negen uur maar....

ADA

(loopt lachend met de taart weg).

Dan bewaren we die voor van middag, hé, Nien?

TOM.

Komaan, da's in orde. Papa heeft u 't ochtendblad van de Rotterdammer al gezien?

MATTUS.

Nog niet. Heb je 't hier, dan wil ik er wel eens een oogje in wagen

(tegen Ada die voor 't raam staat te kijken)

Zie je wat mooi's buiten?....

ADA

(komt haastig terug).

O, neen niks, ik kijk zoo maar 's.

NINI.

Neem de kranten mee naar den tuin, dan zet ik vast koffie, onder de beuk staan stoelen in de schaduw.

(Mijnh. en Mevrouw Mattus, Tom, Ada, af naar den tuin).

NINI

(zet koffie kijkt strak, droevig).

Van avond, als ik maar durf. Van daag de laatste dag.... dan is 't van me af!....

TOM

(komt terug, trekt haar in z'n armen, kust haar).

Nu heeft m'n klein vrouwtje nog niet gedaan, wat ik zoo vriendelijk gevraagd heb, en wat ze me vast beloofd had....

NINI

(angstig).

Wat heb ik beloofd?

(tracht zich los te maken)

TOM.

Je zou in 't wit zijn, als de bruid.

NINI.

O, ja, ik heb 't heelemaal vergeten.

TOM.

Toe verkleed je nog even.... ik vind dat iemands uiterlijk een beetje in overeenstemming moet zijn met z'n innerlijk. Doe je 't?....

NINI

(ontwijkend).

Ik moet koffie zetten.

TOM

(schertsend).

Dat zal *ik* wel doen.

(grijpt de koffiekan).

NINI.

Neen, toe Tom blijf er af.... Toe zeg je morst zoo. Dat 's dames werk.

TOM.

Je bent m'n handig huishoudstertje.

NINI

(vreemd).

Je huishoudster.... ja, nietwaar ik heb je huishouden altijd goed waargenomen....

TOM

(hartelijk).

Onverbeterlijk.... Maar al deed je 't een beetje minder goed, dan is 't nog geen doodwond. Het huishouden is niet 't belangrijkste in een huwelijk, wel!

NINI

(starend).

O neen.... Zeg Tom 't is niet aardig, Pa en Ma zoo lang alleen te laten.

TOM

(zacht.)

Ach ja, onze visite....

NINI.

Vindt je 't niet prettig, dat ze blijven?

TOM

(geeft haar een zoen dien ze half ontwijkt).

Wat jij prettig vindt, kind, vind ik ook goed.

(heengaande)

Je doet 'm aan, hé, de witte?.... Dag Nien.

(tot Ada die hij tegen komt)

Zoo, kom jij de bruid een handje helpen, daar doe je goed aan.

(Tom af).

ADA

(tot Nini).

Laat mij die broodjes smeren.

NINI.

Ga je gang.

ADA.

Dan ben je een beetje gauw klaar. Tom snakt al

weer naar je, wed ik.... Altijd nog even verliefd hé, die man van jou....

NINI.

Voor Papa niet zoo dik smeren.

ADA.

Wel dol, hé, zoo'n leventje als jij nu. Zeg....

(speelt met 'n mes)

heeft ma je niets verteld van mij en Willy Merens? 'n Scène geweest van morgen! Ze waren woedend thuis over 'n onnoozel wandelingetje gisteren naar 't tennisveld. Maar 't kan me niemendal schelen.... Geen lor! Dan moet je Ma hooren:

(imiteert)

Ada, kind, 't is geen partij voor je.... geloof me, je moeder kan zoo iets beter beoordeelen dan jij! Verbeeld je zoo iets!.... Ik zal toch zelf wel 't beste weten of ik doodelijk genoeg van Willy ben om z'n vrouw te worden, met of zonder geld! Hij is 'n snoes! Willy! Hij zegt ook, we houden vol tot 't uiterste.... Wat geeft dat nou of we lang moeten wachten en zuinig zijn. Als je zoo echt veel van elkander houdt, wordt al 't andere bijzaak. Zeg jij nou 's Nien, jij weet 't bij ondervinding, kunnen nu al die materieele zorgen je iets schelen als je zoo'n groote liefde voor je man in je voelt?.... Niets, hé?....

NINI

(starend, zacht).

Als er liefde is.... neen dan niet....

ADA

(enthousiast).

Prachtig, hé, liefde, je gaat er in op, elken dag wordt 't sterker, mooier in je! je voelt 't tintelen door je aderen, warm stroomen door je heen!

(in extaze)

Goddelijk is 't!

NINI

(hartstochtelijk).

Ja, Goddelijk!!

ADA.

Hadden ze thuis heelemaal geen bezwaren, toen jij met Tom aankwam? Ik was toen net op kostschool, en weet er zoo weinig van.

NINI

(bitter).

O, neen.

ADA.

Hé, ik benijd je zoo, alles ging dan toch bij jou van 'n leien dakje.... Tom werd verliefd op jou, jij op Tom, thuis vonden ze 't dadelijk goed, want Tom had een mooie betrekking en een boel geld.

(ach)

Wel heerlijk als dat er zoo bijkomt.... Zeg, was je dadelijk verliefd op Tom, toen je 'm voor 't eerst zag?

NINI.

Eh.... neen niet dadelijk....

ADA.

O, kwam 't zoo langzamerhand? Bij mij niet. Zoo ontmoette ik Willy.... en floep! Tot over m'n ooren!.... Wat zou jij doen in mijn geval.... Toch ook doorzetten?

NINI

(droevig).

Ja, kind, ja!

ADA.

Al moest je je met je heele familie brouilleeren, dan toch?....

NINI

(glimlacht).

Toch.

ADA.

Jij bent 'n mensch naar m'n hart, toe praat jij 's met Ma.

NINI.

Ik?.... Och, 't zal niet helpen. Mama heeft haar vaste ideeën over die dingen. Misschien heb ik ook geen gelegenheid meer vandaag.

ADA.

O, maar 't hoeft vandaag niet.... Zoo'n haast is er niet bij, morgen of zoo, als je Ma eens alleen spreekt.

NINI

(afwezig).

Morgen....

ADA.

Of overmorgen.

(gaat naar 't raam)

Hij weet, dat ik hier ben vandaag, hij zou langs komen met de fiets.... O,

(draait zich woest om)

O, al stonden ze thuis allemaal op hun hoofd, nooit, nooit, nooit zal ik 'm opgeven! Als 't dan zoo hoog loopen moet, nou, dan moet hij me maar schaken!!

NINI

(lacht melancholiek).

Je bent 'n type.

ADA

(voor 't raam, speelt met de gordijnen).

Dan wou ik je nog iets vragen.... Zie je... Zou 't jou veel kunnen schelen als Willy zijn brieven hier aan jou adresseerde, en jij ze dan weer aan mij stuurt, in 'n enveloppe van jou. Mama let op alles en we mogen niet meer correspondeeren.... Dat vindt je wel goed, hé, Nien?

NINI

(in gedachten).

't Spijt me erg, maar, 't is niet dat ik niet wil, hoor, maar ik kan 't je onmogelijk beloven.

ADA.

Flauw!.... Waarom nou niet. Je zoudt er ons zoo'n plezier mee doen. Toe doe 't maar.

NINI

(verward).

Ik zeg immers, dat 't geen onwil is, maar.... misschien later, ik zal 't je laten weten....

ADA.

Asjeblieft!....

(wuivend naar buiten)

Daar heb je 'm! Da-ag, hm! hm!

TOM

(op uit den tuin pakt Nini om haar middel, sleept haar naar de deur links duwt haar binnen sluit de deur, lachend.)

Zie zoo, nu zullen we andere maatregelen nemen. Als je je nu niet heel netjes opdirkt, weerspannige echtvriendin, dan kom je er den heelen dag niet meer uit!.... Wie niet hooren wil....

(tot Ada)

Wat sta jij daar te wuiven?

ADA

(steeds wuivend).

Dat moest je nu eens weten.

TOM

(achter haar).

Aha jongejuffrouw!

ADA.

Je houdt je mond, hoor Tom. Dat 's Willy. Knap gezicht hé! Ze willen 't niet hebben thuis. Zeg Tom, ik laat me schaken!.... Ik ben zoo verliefd! Net zoo

verliefd als jij op Nini. Maar 't is een ellende als je tegengewerkt wordt. 't Helpt niets. Integendeel, 't prikkelt tot verzet!

TOM.

Ja, 't prikkelt jou veel te veel. Alles behalve goed voor je gestel, al die opwinding. Je hebt 'n kleur als vermiljoen.

ADA

(neuriënd.)

Das macht die Liebe, nur ganz allein. Dag Willy! dag schat!

(familie komt uit den tuin terug)

O, lieve hemel!

(gaat met 'n onnoozel gezicht van 't raam).

MEVR. MATTUS.

Wie zag je daar? De meisjes Holster?

ADA.

Ja, allerliefste meisjes!

MEVR. MATTUS

(gretig).

Vindt je niet! Ja ik ook! 't Is heelemaal zoo'n aardige familie.... Was.... de zoon er ook bij?

ADA

(brutaal).

Om u te dienen.

MEVR. MATTUS.

Hoe vindt je 'm?....

ADA.

Snoezig!.... Vooral z'n haar. Dat is in 't genre van onzen Tom.

TOM.

Zorgen kind.

ADA

(neuriënd in walspas).

Das macht die Liebe....

TOM

(valt in, samen).

Nur ganz allein.

MEVR. MATTUS

(wrevelig).

Uit jou kan je nou nooit wijs worden.... Waar is Nini?

TOM.

Verkleedt zich even

(luistert aan de deur).

Is de bruid haast klaar.

NINI'S

(stem half gesmoord).

Ja dadelijk!

(Tom schuift den grendel van de deur).

MEVR. MATTUS.

't Wordt zoo laat met de koffie....

ADA

(jolig).

Ik zing 'n loflied als ze binnen komt.

MATTUS.

M'n maag begint leelijk te jeuken....

(Nini verschijnt in de open deur geheel in 't wit. Ze heeft zichtbaar geschreid, bleek.

TOM.

Fanfares!

(Ada trommelt gauw op de piano).

ADA, TOM, MATTUS.

Lang zal ze leven, lang zal ze leven, lang zal ze leven in de gloria!

(Nini dwingt zich tot een glimlach. Tom sluit haar in z'n armen, zij lacht zenuwachtig door, gaat over in snikken).

SCHERM VALT.

Tweede bedrijf.

(Tooneel als in 't eerste bedrijf. Gedekte tafel, versierd met bloemen in 't midden de taart. De familie zit aan tafel).

1e Tooneel.

NINI, TOM, MEVR. MATTUS, MIJNHEER MATTUS, ADA, later DINA.

TOM

(schertsend).

Menschen het plechtig oogenblik is daar om de taart te snijden! Wie durft!

NINI.

Geef maar hier.

(snijdt).

TOM.

O, 't gaat je door je ziel, die datum!

ADA.

Zonde!

NINI.

Je kunt 'm niet heel eten.... Mama wilt u beginnen?

(geeft de taart rond).

TOM

(staat op, haalt een flesch champagne onder de schrijftafel uit, houdt hem in de hoogte).

Tot verhooging van de feestvreugde!

ADA.

O, Champy!!

(Nini staat op haalt glazen).

MATTUS.

Goeie boel bij jou.

MEVR. MATTUS.

Je tast Nini in haar zwak. Niet waar, jij houdt er zooveel van.

NINI

(lacht gedwongen).

Ja, o ja, dol!

(gaat zitten).

MATTUS

(staat op, glas in de hand).

Bij de Pagne behoort een hartelijk woordje. Kinderen het is vandaag twee jaar geleden

(ziet op de klok)

ja, juist om dezen tijd dat wij ook om een feestmaal zaten, en ik den wensch uitsprak, dat 't zoo juist voltrokken huwelijk in de toekomst niets dan vreugde en geluk zou brengen, dat Nini noch Tom ooit spijt zouden hebben van de afgelegde belofte.

(Nini zit met opeengeklemde lippen, starend)

Die wensch is vervuld. Mama en ik, wij verheugen ons in de beide zonnige jaren die achter u liggen,

(Tom knikt telkens instemmend)

en hopen dat de volgende even gelukkig als de eerste zullen zijn, waar we trouwens niet aan twijfelen. Nini, Tom, daar gaan jelui!

(Mevr. Mattus wrijft haar oogen, Nini, tusschen

huilen en lachen in, slaat over in lachen, luid, uitgelaten. Ze klinken allen).

TOM.

Dank u wel Papa, wij hopen, dat u met Mama er nog lang getuigen van zullen zijn.

(tot Ada)

Nou hoor, je weet er alles van, op z'n gezondheid!

ADA.

Hou je toch....

DINA

(op van rechts).

Mijnheer of u nog eens even bij vrouw Beuze kon komen vóór van nacht. 't Is toch naar met die eene dochter.

TOM.

Daar nou! Nu dacht ik eens vrij te zijn! Zeg maar dat ik dadelijk kom....

(Dina af).

TOM.

't Is gelukkig nog al in de buurt.

NINI

(bezig haar taart in kleine stukjes te snijden).

O ja.... Je moest ook nog even naar de Kalstra's.... Jeanne is weer minder goed.

TOM.

Och!.... Is de boodschap daar net pas gekomen?

NINI

(ziet niet op).

Neen.... van morgen al....

TOM.

Maar kind, dat had je me eerder moeten zeggen.

NINI.

Heelemaal vergeten.

TOM.

't Is je te vergeven vandaag. Hoe laat ongeveer van morgen?....

NINI

(aarzelend).

Elf uur zoowat.... Max.... eh.... Kalstra is 't zelf komen vragen.

TOM.

Zoo, zei hij ook bijzonderheden?

NINI

(aarzelend).

Neen....

ADA.

Max van Kalstra is nog 'n ouwe vlam van haar....

(wijst op Nini)

toen ze op school was.... Wist je dat, Tom?

TOM

(lachend).

Neen, van de ouwe aanbidders van m'n vrouw ben ik niet erg op de hoogte, moet ik bekennen.

(bewonderend knikje naar Nini)

Maar zij zal er wel ontelbare gehad hebben, daar twijfel ik niet aan....

ADA

(plagend).

Kijk Nini 's 'n kleur krijgen.... Oooooo!!

NINI

(bits).

Och kind, zanik niet....

ADA

(met vuur).

Nou, je vond 'm wat aardig vroeger!....

NINI

(driftig).

Kijk maar liever naar je eigen.

MEVR. MATTUS

(geagiteerd).

Kom, als we eens opstonden, 't is niet vroeg meer!

NINI

(herstelt zich).

Eet er niemand meer wat?.... Laten we dan maar naar buiten gaan.

(allen staan op).

ADA

(tot Nini).

't Was maar gekheid, zeg.... Ben je boos?....

NINI

(starend).

Neen.

TOM

(zijn arm om haar heen).

Even in den tuin wandelen?

2e Tooneel.

De vorigen, JHR. HOLSTER.

Jhr. Holster, fattig, gefaneerd, kaal hoofd, welgemanierd, komt haastig op door den tuin, juist als men opstaat.

HOLSTER.

O, pardon, ik dérangeer toch niet?

TOM

(laat Nini los, joviaal).

Zeker niet, kerel, je ziet we staan net op. We zijn een beetje in de late..,.

HOLSTER

(tot Nini).

Mevrouw Verhulst ik hoorde van uw Mama de aanleiding van haar komst van daag....
ik hoop dat 't niet indiscreet is.... als ik u mijn hartelijke geluk-

wenschen aanbied. Ik kon tot mijn spijt niet eer komen....

(drukt haar hand)

Van harte mevrouw!....

NINI.

Dank u wel. Ik apprecieer 't zeer.

HOLSTER

(geeft handen).

Verhulst gefeliciteerd. Mevrouw Mattus, ik had van morgen reeds het voorrecht.... Mijnheer Mattus hoe maakt u het?

(tot Ada)

Ah freule.... hoe gaat 't u sinds onze laatste ontmoeting?....

ADA

(leuk ongegeneerd).

Perfect.... Dank u,

(trekt een mal gezicht achter z'n rug).

TOM.

Holster je neemt me niet kwalijk, ik heb nog 'n paar patiënten.... ik wou graag vóór donker....

(neemt z'n hoed).

HOLSTER.

No question about.

(tot de dames)

Ik mag misschien de dames nog wel even gezelschap houden?

(Ada staat voor het raam en zegt niets).

MEVR. MATTUS

(in-vriendelijk).

Natuurlijk, natuurlijk, het zal ons heel aangenaam zijn!,... Gaat u zitten.

(men schaart zich om 't tafeltje links, Mevr. Mattus zet zich op de canapé, Holster tegenover haar met z'n rug naar 't raam, Mijnh. Mattus in een luien stoel, Nini loopt bij de tafel).

TOM

(in 't voorbijgaan tot Ada, maakt 'n walspas, neuriet).

Das ist die Liebe....

ADA

(wijst op 't groepje links).

Chut!!....

TOM

(kust Nini achter Holster's rug).

Dag lieve, kleine bruid, ik zal blij zijn, als ze allemaal weg zijn, en jij?

NINI

(met angstig gezicht).

Zeg aan Jeanne, dat ik morgenochtend niet kom, dat ik niet kan.... Zal je 't zeggen?

TOM.

Had je dat beloofd?....

NINI

(haastig).

Ze had 't gevráágd.

TOM

(goedig).

Nou, dan zou ik maar gaan, 't is zoo'n stumper.... Een zenuw, al zenuw!.... Ze mag jou zeker graag, want ze praat altijd over je....

NINI

(angstig, wijd open oogen).

Wat zegt ze over mij?

(Mevr. M. maakt gebaren, over Holster heen naar Ada om haar te beduiden zich bij hun te voegen. Ada merkt niets).

TOM.

O, niets bijzonders alleen maar vragen hoe je 't maakt en zoo. Kan je niet morgenochtend....

NINI

(weifelend).

Neen.... of misschien!

(gretig)

O, is 't beter haar niet teleur te stellen?.... Zeg dan maar niks....

TOM.

Best kind.

(kust haar nogmaals)

Dag dames, Papa, bonjour, dag Holster....

HOLSTER.

Adieu! adieu!....

NINI

(starend, zacht).

Hij zegt 't zelf....

DINA.

Afnemen, mevrouw?

NINI

(ontwakend).

Neen, laat maar staan zoo lang.

(gaat zitten bij de anderen).

(Dina af).

MEVR. MATTUS.

Ada, kom hier wat zitten.

ADA.

Ja, dadelijk....

(wuift naar buiten).

HOLSTER

(tot Nini).

Het is wel eigenaardig, den trouwdag elk jaar te vieren, zéér poëtique.

NINI

(angstig).

O ja....

HOLSTER

(enthousiast).

Niet alle menschen doen 't, maar 't lijkt me een aardige gewoonte, vooral zoo en petit comité.

MEVR. MATTUS

(mal ondeugend).

Nu mijnheer Holster, goed voorbeeld, doet goed volgen, wie weet wat u nog eens....

HOLSTER.

Och mevrouw, men moet er altijd twee voor zijn, nietwaar?.... En niet iedereen is zoo'n geluksvogel als onzen goeden Verhulst.

(zucht).

MEVR. MATTUS

(lacht verlegen).

Nou, kom, een beetje moeite....

NINI

(geërgerd, valt in).

Hoe maakt 't uw Mama, meneer Holster?....

HOLSTER.

Dank u, dank u. Mama gaat nog niet uit, maar is toch veel beter.

MEVR. MATTUS

(staat op, ongemerkt, woedend fluisterend tot Ada).

Wat mankeert jou, kom dan toch als ik je roep! Schandelijk onbeleefd ben je....

ADA

(onverstoorbaar).

Gaat ie nog niet haast weg?

MEVR. MATTUS.

Je komt onmiddellijk bij me op de kanapé zitten, verstaan!

Mevr. Mattus gaat weer zitten.... Ada knikt uit 't raam loopt op haar teenen achter Holster's stoel, valt met gevouwen handen op een knie, quasi in aanbidding. Mevr. Mattus in doodsangst.

HOLSTER

(praat door).

Wat beginnen de dagen al te korten.

(Buiten wordt 't donker, Ada gaat zitten).

MATTUS.

De gezellige winteravonden staan voor de deur.

HOLSTER.

Ik prefereer toch den zomer met zijn genoegens in de buitenlucht.

(tot Ada)

Is uw fiets er goed afgekomen freule, van onzen tocht in den regen?

ADA.

Neen, hij is geroest; dat is nog al glad na zoo'n weer....

HOLSTER.

Ach wat jammer is dat. Misschien gaat 't er wel af met nikkelpoeier. Ik heb heele goeie uit Londen. Als ik morgen in de stad ben, zou ik misschien eens kunnen komen kijken....

ADA.

O dank u, doe u geen moeite, 't gaat er toch niet af.

HOLSTER.

Hé, nu is u pessimiste!

MEVR. MATTUS.

Hm!

ADA

(houdt 'm voor den gek).

Och vindt u, wat spijt me dat ontzettend! Zoo'n slecht oordeel!

HOLSTER.

O, neen, maar zoo bedoel ik 't niet.... op dat ééne punt, meen ik....

MATTUS.

Moeder 't zal onze tijd zoo langzamerhand worden.

MEVR. MATTUS.

Nou, er is nog wel een latere tram.

MATTUS.

En jij wou?....

HOLSTER

(staat op).

Ik zal ook eens opstappen.... Ik ben wel wat lang blijven plakken....

NINI.

Och!....

MEVR. MATTUS.
Integendeel....

ADA.
't Is al heelemaal donker.

HOLSTER.
Dag mevrouw Verhulst, aangenamen avond verder. Groeten aan uw man, als 't u belieft.... Mevrouw, mijnheer Mattus, freule, tot genoegen.

(Mijnheer Mattus laat Holster uit).

(Holster af).

3e Tooneel.

De vorigen, behalve HOLSTER, TOM.

MEVR. MATTUS

(tot Ada).

Wat beleef ik toch aan jou! Je bent gewoon onmogelijk tegen alle jongelui!....

ADA.
Op één na....

MEVR. MATTUS.
Jawel, denk maar niet, dat je dien ooit krijgt!

(tot haar man)

Hoe kwam jij nou zoo uilig om 'n kwartier van te voren al over naar huis gaan te praten. Geen betere manier om de menschen weg te jagen.

MATTUS

(beschaamd).

O, 't spijt me, daar had ik niet aan gedacht.

MEVR. MATTUS.
Ja, jij denkt aan niks.... Als ik er niet geweest was.... nou!....

(tot Ada)

Zet je hoed op, we gaan weg!

NINI

(angstig).

O neen, toe blijft u nu nog maar tot de laatste....

MATTUS.

Ja, me dunkt ook....

MEVR. MATTUS

(beslist).

Neen, niet zoo in en uit....

(tot Ada)

Klaar?

(Nini's gezicht wordt steeds angstiger).

TOM

(op uit den tuin).

Zoo, worden de vertrekpreparatieven al gemaakt?.... Ja, u komt zeker niet graag zoo heel laat thuis. Ik ben nog net op tijd om u uitgeleide te doen. Och, och, wat 'n getob bij Kalstra, ik heb met den kerel te doen. Ze is zoo gejaagd en angstig, soms praat ze volslagen wartaal!.... En zwak!.... 't Is goed dat je maar eens gaat morgen, Nini! 't Is misschien heilzaam wat afleiding; hoewel 't ook alweer agiteert. Ze lag maar stil te praten, nu, met haar oogen dicht, ik kon haar niet verstaan, maar ze noemde telkens jou naam, 'n bewijs dat ze er vol van is.

(Mevr. Mattus kijkt Nini strak aan, Nini richt zich hoog op, uitdagend).

Dat kind is veel te druk daar in huis, ik heb gezegd dat ze 't overdag maar hier moeten sturen, ze kan hier spelen in den tuin. Na 't ontbijt morgenochtend wordt ze gebracht tot zeven uur....

(Men hoort een tram bellen).

Komt menschen, daar belt ie.

NINI

(gejaagd).

't Is maar één minuut loopen.... Blijf nog maar even....

MATTUS.

Dan kunnen we 't op ons gemak doen.

(kust Nini)

Nu, kindlief, hartelijk dank voor je gezellig dagje....

NINI

(hartelijk).

Dag Papa, aardig dat u geweest ben.... Dag Ada, complimenten aan de tweelingen.

ADA

(zacht).

Dus je laat 't me weten, van die brieven?

(Nini knikt afwezig).

MEVR. MATTUS.

Dag m'n kind....

(zacht)

Denk eens aan wat ik van morgen zei, à propos van die intieme conversatie met de Kalstra's.

NINI

(strak).

Daar denk ik genoeg aan....

(Men gaat langzaam den tuin in. Tom blijft even achter).

TOM

(slaat zijn arm om Nini).

Nu nog vijf minuten dan heb ik je voor mij alleen, m'n lief mooi vrouwtje

(kust haar hartstochtelijk).

ADA

(die terugkomt, spottend in de open deur).

Och, hoe aandoenlijk!.... Een afscheid voor eeuwig! Nog 'n laatsten kus, vaarwel voor altijd!....

(trekt Tom aan een arm mee)

Ik zal met vaste hand aan deze hartverscheurende scène een einde maken.

(met Tom op een drafje af, zingend)

Das macht die Liebe....

(Nini wrijft rillend haar hand langs haar mond).

4e Tooneel.

NINI, DINA.

(Men hoort de nagalm der stemmen buiten. Nini rekt zich nerveus uit, wrijft langs haar hoofd, kijkt naar de klok, loopt gejaagd heen en weer).

DINA

(komt op).

Nu toch zeker maar even afnemen, mevrouw?

NINI.

Eh.... ja.... een beetje gauw.

DINA

(ruimt op).

Die bloemen maar weer op tafel zetten?

NINI

(ziet strak naar de klok).

Ik weet niet.... O goed.

(zacht)

Nog 5 minuten....

(plotseling tot Dina)

Ben je nog niet klaar?

(helpt geagiteerd, zet alles in elkaar)

Neem maar mee naar de keuken.

(wijst overschot van de taart)

Die kunnen jelui verder opeten!

DINA.

Dank u mevrouw.

(met schaal in de hand af).

NINI.

Ik durf niet....

(in stijgenden angst)

Hoe zal ik... God, God!....

(hoort de bel, geeft 'n gil gaat zitten, de handen om de knieën)

Ik kan niet!....

5e Tooneel.

NINI, TOM.

TOM.

Zie zoo!.... Enfin seuls!.... Zal ik de deuren maar sluiten vrouwtje, 't wordt frisch,... Wat zit je hier nog in 't donker.... Prachtige dag geweest van daag....

NINI

(beweegloos).

Ja.

(Tom sluit, steekt licht op. Nini schrikt van 't licht, staat plotseling op, valt besluiteloos weer neer. Tom fluit 't Brautlied uit Lohengrin).

TOM

(zonder om te zien).

Hoe is 't ook weer verder?

NINI

(starend).

Ik weet niet....

TOM

(zoekt in 't muziekkastje).

Schandelijk dat we dat geen van beiden meer weten, iets wat zóó nauw in verband staat met 't mooiste oogenblik in ons leven.... Waar is ze nou gebleven!

NINI

(springt op).

Wat zoek je?

TOM.

De partituur van Lohengrin. Ze moet er toch zijn.

NINI

(haastig).

O, die is er niet, zoek maar niet.... ik heb ze uitgeleend....

TOM.

Ah, daar is ze al! Je hebt zeker wat anders uitge-

leend....

(gaat naar de piano, begint zacht 't Brautlied te spelen).

NINI

(rijst op, met iets verwezens, fluistert).

Tom....

(Tom hoort niet, speelt door. Nini staat onbeweeglijk, haar zenuwen tot 't uiterste gespannen).

TOM

(stil gelukkig, spreekt al spelende).

Nu zie ik alles weer voor me.... de kerk.... de menschen.... ik hoor 't orgel.... de preek: ‘tweeling is de mensch geboren.... en toch in zijn tweeheid één.’ Weet je 't nog, Nini.... Wat was je mooi.... ik moest telkens naar je kijken, jij zag niet op.... je liep als in 'n droom.... maar je drukte telkens even m'n hand.... om me je liefde te verzekeren.... Weet je 't nog?....

NINI

(in 'n luiden hartstochtelijken gil).

Tom!!

(zij krimpt ineen, handen voor de oogen, Tom staat op, stom verbaasd).

NINI

(gillend, de handen aan 't hoofd).

't Was niet waar, 't was leugen, leugen, leugen! Ik zal alles zeggen, alles, alles! ik kan niet meer, ik zal alles zeggen!....

(hijgend als Tom in angstige verbazing een stap naar haar doet)

Raak me niet aan! Raak me niet aan! Veracht me, sla me! Trap me!

(op haar knieën)

Ik wil alles voor je zijn, je huishoudster, je meid, je slavin, maar niet meer je *vrouw.* O, niet meer je vrouw!

(snikt door, op haar knieën, gekromd).

TOM

(niets begrijpend).

Nini, Nini, kind!....

NINI

(opspringend).

O, je denkt dat ik krankzinnig ben, maar dat ben ik niet, ik weet heel goed wat ik zeg.

(valt op een stoel)

Ga daar zitten, Tom. Denk niet dat ik gek ben. Luister nou. O, je zult me misschien niet dadelijk begrijpen, 't niet kunnen gelooven, zóó iets slechts! zóó iets gemééns!!

TOM

(radeloos).

M'n God, wat zeg je toch?

NINI

(plotseling opstaande met ijzige kalmte).

Ik zeg, dat ik hier twee jaar lang als je huishoudster met je geleefd heb, want dat ik je trouwde zonder liefde, en met de volle zekerheid, dat ik je die nooit zou kunnen geven, want dat ze aan een ander behoorde voor altijd.

(Tom maakt een gebaar van ontzetting en ontgoocheling)

Ik deed 'n misdaad tegenover jou en tegenover me zelf. Mijn huwelijk is een aaneenschakeling van leugens geweest, ieder woord, iedere liefkoozing, iedere blik was een leugen!

(spreekt steeds zachter met moeite)

Ik heb gedacht.... dat ik 't vol zou kunnen houden, een heel leven, ik heb ook daarin gefaald. Ik ben er onder bezweken, na twee jaren.... Nu weet je alles geloof ik....

(ze gaat zitten doodstil wrijft zacht haar handen, Tom staat als versuft. Nini ziet schuw op).

TOM

(heesch).

Wat!

(fluisterend vlak bij haar)

Wat zei je?.... Zeg 't nog eens weer?....

NINI

(ziet niet op, toonloos).

Ik heb je niet lief, Tom.

TOM

(woord voor woord in zich opnemende).

Je - hebt - me - niet - lief!

NINI.

Nooit liefgehad!

TOM

(de hand aan 't hoofd).

En toen ik je vroeg m'n vrouw te worden, toen ik je van m'n liefde sprak, en vroeg of je die beantwoordde, toen zwoer je me.... God dat kan toch niet!

NINI.

Ik zei je immers, dat alles leugen was.

TOM

(langzaam begrijpend grijpt haar bij de armen, trekt haar voor op 't tooneel, staart haar in de oogen, hartstochtelijk).

Waarom nam je me dan?.... Waarom deed je 't?... Waarom loog je?....

(Nini hangt achterover met gesloten oogen).

TOM

(dringend meer en meer begrijpend, heesch).

M'n geld!?

NINI

(opent even haar oogen krachtig).

Neen....

TOM.

Had je 't slecht bij je ouders, wou je 't huis uit?...

(Nini schudt van neen).

TOM.

Wat dan? Wat bracht je er toe? Was je bang ongetrouwd te zullen blijven?

NINI

(zacht).

Ja, dat ook.

TOM

(schudt haar armen, heftig).

Wat nog meer?.... Zeg op!

NINI

(met gebogen hoofd).

Ik had m'n heele leven gewacht op een ander, hij liet me oud worden in 't vaste geloof aan zijn liefde.

(fluisterend)

Toen liet ie me zitten....

TOM

(smartkreet).

En toen nam je mij?!

(alles begrijpend)

Uit dépit!!

NINI

(gesmoord).

Ja.

TOM

(gooit haar van zich af).

Bah!!

(stilte. Eindelijk droevig)

God, je hebt geen besef gehad wat je deedt!

NINI

(zacht).

Eerst niet, later wel, 't volle, ondragelijke besef.

TOM

(hard, koud).

Wanneer kwam dat dan?

NINI

(gebogen hoofd).

Op den dag van mijn trouwen....

TOM.

Van daag voor twee jaar.... En van dien dag af heb je je rol gespeeld, heb je liefde gehuicheld, je opgeschroefd om me te bedriegen, dag aan dag, twee jaar lang!

NINI.

Ik heb onuitsprekelijk geleden.... twee jaar lang....

(ziet hem smeekend aan).

TOM

(uitbarstend).

Kijk voor je.... Wou je m'n meêlij soms nog opwekken?.... Jij, die leugen en bedrog in m'n huis bracht, die mijn liefde offerde aan je ijdelheid, die trouwde om getrouwd te zijn en mij gebruikte om aan de verveling van je bestaan te ontkomen! Jij, die m'n leven brak en geen meêlij kende. Kijk voor je, zeg ik je! Ik begrijp niet, hoe je me nog aan durft zien!

NINI.

Eindelijk durf ik 't weer. Voor 't éérst!

TOM

(stil voor zich heen).

En ik die me verbeeldde....

(lacht schamper)

De ouwe man dacht nog liefde te wekken.... Wat 'n verbeelding.... m'n heele leven was verbeelding.... en ik heb 't niet gemerkt.... Niet willen merken misschien. Ik begin 't nu zoo goed te begrijpen.

(heftig)

Je vond, dat 't tijd werd om te trouwen.... hé! 27 jaar was al niet zoo jong meer.... Je vriendinnen trouwden, 't uitgaan begon je te vervelen, je wou 'n eigen huis hebben, je eigen baas zijn! Toen heb je alle pogingen gedaan om een man te krijgen, en dat lukte je niet, je werd uitgelachen om die vruchtelooze moeite!.... Je was bang ouwe jongejuffrouw te worden, bang voor dat eentonig, emotieloos leven van teleurgestelde vrouw! Toen kwam ik, dat was 'n uitkomst, ik kwam hier vreemd, ik wist van niets. Je deedt je zoo lief mogelijk voor.... en toen lúkte 't: ik bood je mijn eerlijke waaráchtige liefde!.... en jij!.... je nam ze aan, omdat je niet anders krijgen kon, om je fatsoen op te houden, om getrouwd te zijn, om honderde kleine redentjes, die elk mooi gevoel in je gedood hebben en die 't heiligste hebben ontheiligd!!

NINI

(spreekt snel).

Ja, zoo is 't gegaan, zoo is 't gekomen!.... Maar geen man zal beseffen, de ellende van dat vruchteloos pogen.... Niemand, die 't niet ondervond zal weten wat 't is, jaar op jaar uit te moeten gaan, naar bals en diners en partijen, al maar met dat ééne doel, te trouwen. Want ik *moest* trouwen. Ons heele leven in zoogenaamde weelde, voor 't uiterlijk alleen, was er op gebazeerd een goed huwelijk te doen. We waren met ons vijven meisjes: ik was de oudste. Het viel zoo tegen, dat ik niet dadelijk van de markt was. Niemand wist dat ik wachtte, al maar wachtte op één die me alles beloofd had! Zoo werd ik oud, zoo kwamen langzamerhand de andere zusjes ook op de markt.... O, ik zie ons nog gaan, 't was zoo belachelijk.... Mama met die vijf dochters, we waren de risée van 't publiek, vooral *ik*, de oudste, de eenige van mijn leeftijd, die nog danste, danste als een achttienjarige.... terwijl mijn vriendinnen vrouw en moeder waren! 't Was zoo belachelijk! En niemand wist dat ik nog altijd wachtte....

(zwijgt even, Tom maakt een beweging om haar te stuiten, dan snel)

Neen, val me niet in de reden, laat me uitspreken, 't is niet lang meer.... Daarna kwam de vreeselijke zekerheid dat ik vergeefs gewacht had en naast teleurstelling en jaloezie, de vernedering door allen medelijdend te worden aangezien.... O, ik zag het op de vriendelijke belangstellende gezichten om mij heen: Ze hadden allen zoo'n meêlij met die arme Nini Mattus, zoo'n deceptie op háár leeftijd!.... Toen Tom, toen kwam jij, je bood me, de door allen zoo begeerde uitkomst. Ik nam ze aan. Ik nam ze aan, om 'n goeien man te hebben, om verzorgd te zijn, om alle praatjes den kop in te drukken, om te ontkomen aan 't vreeselijk vizioen eens deel uit te zullen maken van die droeve rij teleurge-

stelde vrouwen.... Ik nam ze aan om de leegte te vullen en om hém te toonen, dat *ik* óók nog wel....

(Tom maakt een gebaar van minachting)

O, ik weet 't, 't was een armzalige glorie!.... In 't begin woog 't me niet zwaar, je was zoo verrukt van me, zoo verliefd, het viel je niet op dat ik anders was. Het was zoo druk ons engagement, we hadden geen tijd tot ons zelf te komen. En ik genoot nog van mijn arme zegepraal..,. Zóó ben ik getrouwd, heel gauw, ik drong er zelf op aan, om 't onherroepelijk te maken, vóór ik tot bezinning kwam.... Toen die kwam, was 't zoo ontzettend! Ik heb me zoo geschaamd, zoo geschaamd! Dag aan dag heb ik gehoopt dat 't wel gaan zou, dat ik om jouwent wil de verachting voor me zelve zou kunnen dragen, me zou kunnen onderwerpen aan een liefde waar ik onder bezweek,... Het is me niet gelukt.... Ik loog en bedroog en huichelde.... ik speelde comedie tegenover jou, tegenover de menschen, tegenover de heele wereld!.... Ik schroefde me op tot 't uiterste!! tot ik wálgde van me zelf!!

(fluisterend)

Dat was vandaag.

(gaat zitten schokkend van overspannen zenuwen. Stilte).

TOM.

Vandaag.... En ik heb niets begrepen, vandaag zelfs nog niet.... Die tranen.... weet je waaraan ik ze toeschreef, Nini?

(teer)

Aan het nog onbereikt verlangen naar een kind!

(Nini deinst even terug, maakt 'n afwerend gebaar).

TOM

(smartelijk).

En dát was mijn huwelijk.

NINI.

Ja, dat was ons huwelijk, mijn werk.

TOM

(hoopvol).

Hadden je ouders je er toe aangezet?

NINI

(aarzelt even).

Neen....

TOM.

Ook dat niet eens, niets, niets ter verontschuldiging.

NINI.

Niets....

(stilte).

TOM.

Nu weet ik dus alles. Wat wou je nu eigenlijk?

NINI.

Alleen dat je 't wist. Meer niet.

TOM

(bijtend, vlak bij haar).

Me kwijt zijn misschien, de ouwe man kwijt zijn!

(gooit de tuindeur open. Men ziet den donkeren tuin)

Dáar, ga maar heen! Wat zou je nog hier! Ga maar! Ga maar heen, dan bén je me kwijt!

NINI

(drukt zich angstig tegen den muur).

Daar had ik nog niet over gedacht....

TOM

(schamper).

Niet?.... Och kom! dat geloof ik niet.

(lacht)

't Zou in jouw hoofd nog niet opgekomen zijn, hoe je je van mij ontslaan zou! Zeg op dus, hoe wou je me kwijt zijn

(Nini zwijgt stil, Tom trekt met een smak de deur dicht)

Zóó niet.... Hoe dan wel? Zeg op!!.... Echtscheiding aanvragen?.... Moet ik 'n eind aan m'n leven maken? Je hebt 't maar te zeggen!....

NINI

(toonloos).

Je kunt met me doen wat je wilt....

TOM

(woedend op haar toe).

Ik zou je kunnen vermoorden!

NINI

(zacht).

Doe 't dan maar.

TOM

(ziedend).

Geen komedie asjeblieft! Je hoeft me niet meer te toonen, dat je daar volleerd in bent

(komt langzaam terug van de deur ziet zijn bouquet staan, lacht luid onaangenaam, gooit plotseling met een smak de bloemen voor de voeten van zijn vrouw).

(Nini deinst achteruit).

TOM.

Dáár de getuigen van mijn liefde waar je onder bezweek, dáár, het overblijfsel van onzen feestdag, onzen mooien feestdag!.... 16 September!

(plotseling tot Nini)

Hoe kwam je er toe juist *vandaag* me alles te ontnemen?... Dat had je even goed gisteren of morgen kunnen doen.

NINI.

Gisteren had ik den moed nog niet.... morgen zou 't te laat geweest zijn!

TOM.

Waarom te laat?

NINI.

Om 't allerslechtste te voorkomen.... Altijd voelde ik 't naderen, vandaag wist ik, dat ik er *alleen* niet meer tegen bestand zou zijn....

TOM.

Wil je zoo goed zijn duidelijker te spreken.

NINI

(fluisterend, naar woorden zoekend).

Hij was hier van morgen?

TOM.

Wie?....

NINI

(met gebogen hoofd).

Max van Kalstra!

TOM

(steeds niet begrijpend).

Wat zou dat?

NINI.

O, begrijp je dan niet....

TOM.

Hij!!

(grijpt haar ruw bij den pols)

God almachtig wat is hier gebeurd van morgen?.... Hier in mijn huis tusschen jou en Kalstra?.... Lieg niet, Nini!...

(sleurt haar over 't tooneel)

De waarheid, ik wil de waarheid! Wat is hier gebeurd?!

NINI

(hijgend).

Niets, niets....

TOM

(ziedend).

Dat lieg je!... Je liegt altijd, dat weet ik nu immers.

NINI

(hartstochtelijk).

Ik zwéér je!....

TOM

(minachtend, laat haar los).

Spaar je de moeite.... ik ken de waarde van jouw eed.

(Nini, gebroken, zwijgt).

TOM

(iets kalmer).

Vertel precies wat er tusschen jelui is voorgevallen. Ik heb nog 't recht 't te weten zoolang je mijn naam draagt....

NINI

(tracht haar gedachten te verzamelen).

Ik kan 't me niet precies herinneren. Ik heb hem de deur gewezen vóór hij 't gezegd had.... Maar toen hij weg was, wist ik 't,

(richt zich op met iets glorieus)

dat zijn liefde voor mij onveranderd was gebleven!.... Ik zou niet de kracht hebben hem een tweeden maal de deur te wijzen.... daarom zei ik je alles.

TOM.

En dien man, de oorzaak van al je ellende, die je liefde versmaadde, en je leven vergalde, en die je nu zelfs je rust niet gunt, dien zou je eer en geweten willen offeren, ondanks dat alles?!....

NINI

(in extaze).

Ja, ondanks álles!

TOM.

Hoe is dat mogelijk?....

NINI.

Er is een liefde, die alles vergeeft.

(Stilte, Tom zit voor op 't tooneel met 't hoofd in de handen, Nini schuin achter hem, starend).

TOM

(ziet op de klok).

't Is al half twaalf.... Ga maar naar bed.... Morgen zullen we wel....

(Nini verroert zich niet)

Is de logeerkamer in orde?

NINI.

Ja....

TOM.

Zeg dan aan de meiden dat ze naar bed kunnen gaan.

(Nini met gebogen hoofd staat op, gaat naar deur rechts af, Tom blijft onbeweeglijk, Nini komt onhoorbaar

terug langs de piano, neemt de muziek er zacht af angstig kijkend naar Tom, legt ze in 't kastje, gaat doodstil weer zitten waar ze zat).

(De meiden om den hoek van de deur:)

Nacht meneer, nacht mevrouw.

TOM.

Goeie nacht.

(stilte, Tom ziet eindelijk om, koud),

Ben je daar nog. Je kunt daar den heelen nacht niet blijven. Morgen zullen we wel verder zien....

NINI.

(Staat gedwee op, sleept zich naar deur links, met de knop in de hand, fluisterend).

Nacht Tom.

(Tom ziet haar aan met een blik vol smartelijk verwijt en zwijgt, Nini barst in snikken uit).
(Nini af).

TOM

(zacht in zich zelf).

..... die alles vergeeft....

(schudt droevig ontkennend het hoofd)

Nee....

HET SCHERM VALT.

Derde bedrijf.

Speelt ten huize van Kalstra. Een kamer, eenigszins ingericht voor een zieke, rechts een raam, daarvoor een ziekestoel met tafeltje waarop fleschjes en een tros druiven. Midden in den achtergrond een deur, rechts en links achter een zijdeur. Vóór links nog een raam. Veel luxe.

1e Tooneel.

MAX VAN KALSTRA, JEANNE.

(Jeanne blond etherisch persoontje, zwak, kinderlijk, zij draagt een wijde, lichte peignoir vol kanten en strikken, zij zit in den ziekestoel, overal door sjaals en kussens gesteund).

MAX

(jeugdig in zijn licht zomerpak, stopt een kussen achter haar rug, gaat bij haar zitten).

Is 't zoo goed, kindje?

JEANNE.

Hé ja, dank je wel, Max.... Wat schijnt de zon lekker.... 'k wou dat ik eens uit kon....

MAX.

Wel, wie weet hoe gauw dat al zijn zal.

(vriendelijk)

Haast je maar om gauw beter te worden.

JEANNE

(met iets eigenaardigs).

Wou je dat écht graag?

MAX.

Natuurlijk!

JEANNE.

Ja maar, ik meen niet alleen voor mij, ook voor je zelf.... Och ik dacht zoo, je begint er al haast aan te wennen, altijd alleen uit te gaan.

MAX

(praat er over heen).

Dan gaan we een eindje rijden in 'n open koets he?...

JEANNE.

O, ja, met ons beidjes, en dan geen mensch anders... 't Begint me zoo te vervelen altijd in huis....

MAX.

Je krijgt toch nog al eens aanloop.

JEANNE.

Visites zijn zoo gauw om.... zeg, heb je Antje een briefje bij Nini Verhulst laten brengen?

MAX

(verward).

Eh.... ja.... dat 's te zeggen, ik ben er zelf maar even aangeloopen voor 't gemak, ik moest er toch langs.

JEANNE

(zichtbaar geschrokken).

Ben je binnen geweest?

MAX.

Even.

JEANNE.

Was ze alleen?

MAX

(raapt iets op van den grond).

Ja, Verhulst was naar de praktijk. Ik ben er maar

héél even geweest.... Al die briefjes is zoo'n last....

(Jeanne ligt met gesloten oogen achterover en zwijgt).

MAX.

Ik geloof, dat je je alweer te veel vermoeid hebt... dat drukke praten....

JEANNE

(richt zich op).

Ik ben nu nog niet moê.... Zie ik erg bleek van daag?

MAX.

Wel neen, niets bijzonder, daar moet je niet aanhoudend over denken....

JEANNE.

Dat doe ik ook niet. Weet je wat mevrouw Holster laatst zei, toen ze hier was? Dat me deze peignoir zoo bijzonder goed staat. Vindt jij dat ook?

MAX

(met toegeefelijken glimlach).

Ja zeker.

(goedig)

Alles staat jou goed, klein vrouwtje.

JEANNE

(nadenkend).

Meen je dat nou?.... Vindt je me heusch knap om te zien? net zoo knap als.... Zeg Max, hoe laat zei Nini Verhulst dat ze komen zou?

MAX.

Ze heeft geen tijd genoemd.

JEANNE.

O!.... Mocht Marietje er den heelen dag blijven?

MAX.

Ja, tot 7 uur. Antje heeft haar zoo even weggebracht. 't Kind vond 't een pretje.

JEANNE

(zucht).

Natuurlijk.... Zeg, hadden ze gisteren niet een feestje bij dokter Verhulst?

MAX

(starend).

Ja, hun trouwdag!

(haastig)

Twee jaar zijn ze getrouwd. Hoe weet jij dat?

JEANNE.
Antje had 't van de meid gehoord.

MAX

(wrevelig).

Hè, je moet niet zoo praten met Antje...., die meidenpraatjes!....

JEANNE.
Ach, 't is nog eens 'n verzetje....

(gedwee)

Maar als je 't liever niet wilt, doe ik 't natuurlijk niet meer....

(stilte)

Ik was gisterenavond zoo akelig, dat ik heelemaal vergat, dokter er mee te feliciteeren.... Ik zal 't nu nog doen. 't Staat zoo onhartelijk.... Dokter zal wel trotsch zijn op z'n vrouw.... 'n Mooi gezicht, hè?.... En zoo elegant!

(Ziet angstig naar Max).

MAX.
Ik geloof, dat ik dat raam eens 'n eindje op zal schuiven. 't Zal, dunkt me, geen kwaad doen. Als 't tocht moet je 't zeggen.

JEANNE

(ligt achterover, in zichzelf).

Ik vind 't toch een koud gezicht.... niets vriendelijk....

(gejaagd)

Waar blijf je Max? Toe, kom hier zitten.

(dwingend)

Kom Max!

MAX

(gaat zuchtend zitten).

Ik keek maar even uit 't raam, lieveling!

JEANNE

(half overeind).

Wie zag je?

MAX.

Niemand. Een paar jongens, die een vlieger oplaten....

JEANNE

(speelt met Max vingers, oogen half gesloten).

O, ik heb vannacht weer zoo vreeselijk naar gedroomd....

(huiverend)

Zóó vreeselijk....

MAX

(weemoedig).

Helpt dat nieuwe middel dan ook al weer niet?....

(streelt haar)

Arm kindje!

JEANNE

(gejaagd).

Weet je wat ik gedroomd heb?

MAX.

Hoe zou ik....?

JEANNE

(kijkt hem plotseling strak aan).

Dat ik dood was....

MAX.

Maar vrouwtje-lief....

JEANNE.

't Was zóó akelig.... zóó akelig. Ik was dood en ik wist toch alles.... Ik was begraven hier op 't kerkhof, buiten de poort.... Er lag een steen op me, maar ik zag toch alles, en hoorde alles!

(windt zich meer en meer op).

MAX.

Kalm Jeanne, zet die nare gedachten gauw uit je hoofd.

JEANNE

(hijgend).

Ik moet 't eerst vertellen.

(recht overeind met wijd open oogen)

Jij stond er bij.... met Marietje.... en.... en Nini Verhulst was er ook bij. O, en jelui lachten maar, lachten maar.... jij en Nini! Marietje had zwarte kleertjes aan, en ze huilde zoo!.... maar jij en Nini waren zoo vroolijk.... Jelui lachten, lachten, lachten! 't Was zóó akelig....

(valt hijgend in de kussens).

MAX

(diep ontroerd, veegt haar 't zweet van 't voorhoofd, kalmeerend).

Zie je nu wel dat 't verkeerd is, om je zoo op te winden? Wat is dat nu, een droom! Je kent toch wel 't spreekwoord: ‘droomen zijn bedrog!’

JEANNE

(trekt zich op aan zijn arm).

Ja, hé, ze komen nooit uit,.... altijd andersom gelukkig!....

(valt terug)

Och, klein Marietje huilde zóó.... Jij zou ook wel huilen.... niet waar Max, als.... als ik er eens niet meer was?

MAX

(wanhopig).

Natuurlijk kindje. Toe, praat niet zooveel, je maakt je zoo moê. Hier, laat ik je de druiven eens aangeven.

JEANNE

(afwerend).

Ja, 't is een getob met me; - ik kan 't niet helpen,.... 't is zoo vervelend voor jou.... altijd een zieke vrouw, altijd sukkelen....

(angstig)

Maar je zoudt me toch niet willen missen.... zou je?

MAX

(ten einde raad, tracht te schertsen).

Alles behalve, hoor! Wil je geen druiven?

JEANNE

(vleiend).

Sla je armen om me heen, en zeg 't me nog 'ns, Max, dat je nog evenveel van me houdt als vroeger

(in tranen)

toen ik gezond was.

MAX

(drukt haar zwijgend in z'n armen).

Och....

JEANNE

(hangt aan zijn hals).

Toe zeg 't nog eens.... Ik hoor 't zoo graag - altijd weer....

MAX

(met trillende stem).

Ik houd nog evenveel van m'n vrouwtje, heusch, nog evenveel. -

(legt haar neer in de kussens)

Toe, slaap nu nog wat. 't Is tijd voor je bouillon - ik zal Antje zeggen....

(rechts af).

JEANNE

(overeind, slaat haar hand aan 't hoofd, suffend).

Neen, het kan onmogelijk....

2e Tooneel.

JEANNE, ANTJE, later MAX.

ANTJE

(met een kop bouillon).

Pas op, mevrouw, ze is heet. Even 't schoteltje vasthouden?

(Jeanne drinkt)

Heeft mevrouw 't ook al gehoord?

JEANNE

(gretig).

Wat?

ANTJE.

Ze zeggen, dat die jongste bij Mattus ook aan 't verkeeren is.

JEANNE.

Juffrouw Ada?.... Zoo, met wien?

ANTJE.

De een zegt, met meneer Holster, hier van 't secretarie, en de ander, met 'n schilder uit de stad.... ja, den naam ben ik....

JEANNE

(zet 't kopje op 't schoteltje, met mislukte waardigheid).

Antje, je moet niet meer zoo praten in de kamer, in 't vervolg.

ANTJE

(brutaal).

Ik miszei er toch niks an!

JEANNE

(verlegen).

Och neen.... maar meneer.... zei....

ANTJE.

Nou nog mooier!... Niet of graag, je zou allevel...

(af. - Jeanne barst in huilen uit).

MAX

(ontstemd op).

Wat heb je nou weer?

JEANNE

(schrikt op).

Nou is Antje.... en ik zei alleen maar....

MAX

(ontstemd).

Hè, je bent ook net 'n kind! Wie zegt dat nou weer dadelijk!

JEANNE.

En jij wou niet hebben....

MAX.

Ja, 't is goed.

JEANNE

(zielig).

Ben je boos?

MAX

(geforceerd vriendelijk).

Och wel neen.... maar je moet een beetje tact hebben.... Kom, huil nou maar niet....

JEANNE.

Hoe laat is 't?

MAX.

Half elf, even er over.

JEANNE.

Dan zal ze nu wel gauw komen. Je gaat toch naar 't kantoor?

MAX

(besluiteloos).

't Is al zoo laat.... ik kon wel thuis blijven vandaag.

JEANNE

(geagiteerd).

Wel, waarom? Zoo laat is 't nog niet. Ga maar, ik heb nu toch gezelschap.

(er wordt gebeld).

MAX.

Dan heb je dubbel gezelschap.

JEANNE

(dringend).

We kunnen je hier niet gebruiken. Nini en ik hebben wat samen te bepraten.... heeren worden geweerd.

MAX

(droef schertsend).

Zoo, staatszaken te behandelen? Modes wed ik....

JEANNE

(wuft).

Hè ja, ik kan er naar verlangen weer eens een mooi, nieuw toilet aan te hebben....

ANTJE

(komt op van den achtergrond).

Daar is de dokter.

MAX.
Laat maar binnen. Vroeg vandaag.

JEANNE.
Misschien komt Nini....

3e Tooneel.

Vorigen, TOM.

(Tom komt binnen, strak, als oud geworden).

JEANNE.
O, dag dokter.

MAX.
Morgen Verhulst.

TOM

(negeert Max, zakelijk).

Mevrouw, hoe is 't gegaan met de poeiers.... geholpen?

JEANNE.
O neen, niets. Ik heb weer zóó gedroomd. Er is toch niets aan te doen.

TOM

(dringend).

Wat heeft u gedroomd?

JEANNE.
Dat ik dood ging....

(krimpt ineen)

en dat m'n man.... Neen, dat vertel ik niet.... En droomen zijn toch maar bedrog, hè?....

TOM

(kort lachje).

Ja, droomen zijn bedrog.

JEANNE.
O, ik feliciteer u nog, met uw feest van gisteren dokter.

TOM

(doet zich geweld aan).

Dank u.

JEANNE.
Hebt u een prettigen dag gehad?

TOM.
Ja, heel prettig.... heel goed....

JEANNE.
Leuk om den trouwdag te vieren. Wij hebben er eigenlijk nooit zoo over gedacht, waar Max?

MAX.
Neen.

(Tom kijkt Max aan).

JEANNE.
Hoe laat komt uw vrouw nu?....

TOM

(schrikt op).

M'n.... Nini.... Zou die....

(bezint zich)

O, die kan niet komen van morgen.... 't Spijt haar wel.

JEANNE

(geagiteerd).

Zie je nou wel. Nu komt ze wéér niet. Ik heb 't al zoo dikwijls gevraagd, en telkens kan ze niet. Ik geloof dat ze niet wil.... Waarom nou weer niet?

TOM

(mat).

Ze heeft wat hoofdpijn.

JEANNE

(huilerig).

Dat 's toch geen reden. Ik heb elken dag hoofdpijn. Hè, vraagt u 't haar nog eens,

(zich opwindend)

en als ze dan nog niet komt, moet u maar zeggen, dat ik denk dat ze niet *wil*....

TOM.
Kalm mevrouwtje....

JEANNE.
Kalm.... Kalm!.... ik moet altijd maar kalm zijn!.... Niemand doet ooit wat ik vraag....
Toe nou dokter... Wacht, ik zal een boodschap sturen...

TOM.
Werkelijk, ik zou nu liever....

JEANNE

(slaat op de bel).

Ze moet komen

(woedend)

ik wil 't nou eenmaal... ik moet haar wat vragen....

(Antje op)

Antje....

TOM

(streng).

Nu kalm mevrouw.

(aarzelend)

Ik zal Nini een briefje schrijven

(schrijft op een papier met potlood).

MAX.
Wacht maar even Antje....

JEANNE

(uitgeput).

U moet zeggen....

(valt in de kussens).

MAX.
Jawel.... jawel.... Dokter doet 't nu al....

JEANNE.

Dringend.... heel dringend....

TOM

(doet 't briefje in 'n enveloppe).

Hier meisje breng even bij m'n vrouw.

(Antje af).

JEANNE.

Nou zal ze toch wel niet meer....

TOM.

U moet u rustig houden. Zoo wordt u nooit beter...

(Jeanne ligt met gesloten oogen achterover, Max staat bij 't raam links).

TOM

(achter hem, koud).

Je zult een ander over je vrouw moeten raadplegen... het is geen ziekte die ik genezen kan....

MAX

(verbaasd).

Maar we zijn heel tevreden zooals 't nu gaat.... onder jouw behandeling.

TOM

(strak).

En ik wensch die niet verder voort te zetten

(Max ontsteld).

JEANNE.

Max, toe kom bij me zitten....

MAX

(wrevelig).

Ja direct

(zacht tot Tom).

Ik begrijp je niet.

(Tom lacht minachtend, Max onrustig).

Kan ik je straks even alleen spreken?

TOM.

Dank je, 't is onnoodig.

JEANNE

(dringend).

Kom nou....

MAX.
Wat zanik je toch....

JEANNE.
Zet even een stoel klaar voor Nini. Ik zou 't zelf wel doen, als ik maar kon!

MAX.
Dáár!

JEANNE.
Hier, naast mij.... asjeblieft Max.

4e Tooneel.

De vorigen, NINI.

(Nini eenvoudig gekleed komt binnen. Tom ziet droevig spottend Max aan, dan Nini, die 't hoofd buigt).

JEANNE

(onnatuurlijk vroolijk).

Ha! Eindelijk!.... Zie je nou wel, als je maar wilt! Heb je nu nog hoofdpijn?

NINI

(afwezig).

Ja, dat kan wel)

(bezint zich)

Hoe is 't met jou Jeanne?

JEANNE.

O, goed, ik zal gauw beter zijn.... Zeg, ik feliciteer je nog met gisteren.... 't Was erg aardig zeker?....

(Nini durft niet opzien)

Kom nu gezellig hier zitten, doe je goed af. Wat heb je een aardig hoedje op!

(Nini doet haar goed af).

MAX.

Wacht laat mij,...

(helpt haar, Tom kijkt er spottend naar, Jeanne's oogen zijn niet van hun af. Nini gaat zitten iets achter Jeanne, dof).

JEANNE.

Heb je visite gehad gisteren?

NINI.

Ja, Pa en Ma en een van de zusjes....

JEANNE.

Den heelen dag?

NINI.

Ja....

JEANNE

(bekijkt Nini).

Heb je die blouse uit den Haag?

NINI.

Neen....

JEANNE.

Waar dan vandaan?

NINI.

Arnhem....

JEANNE.

Netjes.... eenvoudig en toch smaakvol....

(haar steeds opnemend)

Zij staat je goed, vindt je ook niet Max?....

NINI

(verschrikt).

Och zeg toch niet zulke gekke dingen!....

MAX

(die in gedachten stond).

Wat vroeg je?....

NINI

(legt haar hand op Jeanne's mond).

Niks!....

JEANNE.

Ik ben van plan als ik weer uit mag 'n beige toilet te nemen.... Mantel en rok.... laken. Lief jurkje hé, dat Marietje aan heeft.... Dokter, hoe vindt u dat mijn dochter er uit ziet?.... Flink, niet waar? Ze is zoo stevig.... Wie past nu op haar?

TOM.

We hebben een heel vertrouwde meid.

JEANNE.

't Is een erg zoet kind, gelukkig!

(Tom wendt zich af, gaat voor 't raam staan links).

JEANNE.

Max wil jij die poeiers nog eens voor me bestellen, je komt er meteen toch langs.

MAX.

Ja, goed, dadelijk.

TOM

(met vreemde stem).

Nini!

NINI

(gaat naar hem toe, droevig).

Wâblief?

(Max zit met den arm om Jeanne op de armleuning van haar stoel, zij praten vertrouwelijk).

TOM

(halfluid, koud).

Ik wou je verzoeken als dokter, de komedie nog één uur vol te houden.

(Nini maakt 'n gebaar)

O, dat zal jou geen moeite kosten.

NINI

(droevig verwijtend).

Waarom heb je haar niet gezegd, dat ik niet komen kón?....

TOM.

Waarom zou ik je sparen! Ik vraag dus alleen aan je dat je tegen over háár

(wijst op Jeanne)

huichelt, zooals je het die jaren tegen mij hebt gedaan. Ik ben blind geweest voor alles, ook voor haar ziekte. Je hebt mijn oogen geopend, laat de hare dicht, zij zou er niet tegen bestand zijn.

(Nini knikt werktuigelijk)

Weet dat ze zeer zwak is, zekerheid zou haar dood kunnen zijn, die dan je....

(minachtend)

je vriend op zijn geweten zou hebben. Ter wille van *hem* dus, zal je wel....

NINI

(smeekend).

Tom!

TOM

(wreed).

Want haar leven zullen jelui toch nog wel niet over hebben, voor je mooie liefde....

NINI

(heesch).

Hou op!!....

TOM

(gaat terug naar Jeanne).

Nu mevrouw, dus de zelfde poeiers nog eens weer, en dan maar rustig houden....

(geeft haar een hand)

Beterschap!

JEANNE.

Dag dokter.

TOM

(tot Max en Nini die naast elkander staan).

Adieu!

(Tom af, Nini gaat zitten).

MAX

(na een kleine aarzeling loopt Tom na).

Ik moet hem nog even wat vragen....

(Max af).

5e Tooneel.

JEANNE, NINI, MAX.

JEANNE

(is zeer onrustig).

Draai je een beetje om, ik kan je zoo niet zien.... neen nog een eindje, ik zie graag de menschen in hun gezicht als ik praat.... Wat zou Max je man nog te zeggen hebben?

NINI.

Dat weet ik niet.

JEANNE.

Zeker iets, dat wij niet mogen hooren.... Max is altijd zoo geheimzinnig. Jouw man ook?

NINI.

Neen.

JEANNE.

O, Max wel, hij vertelt me nooit eens wat, nieuwtjes uit de stad, of zoo.... Wat ik weet, hoor ik nog van de meiden of van de buitenwereld.... Antje zei van morgen dat Ada bij jelui geëngageerd is.... Is dat waar?....

NINI

(herademend).

Wel neen, hoe komen ze er aan!

(druk)

Altijd die praatjes.... echt kletsoord hier! Ada is nog zoo jong, net negentien.... dan denk je nog niet over trouwen.

JEANNE.

Ik was pas 18....

NINI.

O, ja.

(steeds drukker)

Maar dat zijn toch excepties, eigenlijk, ben je dan nog veel te jong om te decideeren.

(verward, praat steeds gauwer)

Neen maar hoor, er is niets van aan, van Ada, als ze je er naar vragen spreek je 't maar tegen.

(lacht luid en schel)

O, verbeeld je, onze Ada, de baby geëngageerd, ze heeft net opgestoken haar! De kinderen beginnen zich tegenwoordig in de wieg al te engageeren, 't is te gek! Haha!

MAX

(komt binnen hij ziet er ontsteld uit).

Pardon, even m'n hoed halen.

(kijkt Nini smeekend aan. Jeanne ziet 't)

Zal je 't haar niet te druk maken, Nini

(heengaande)

Ladies.

(Max af).

JEANNE.

Druk.... altijd maar bang van druk....

NINI

(haastig).

Lees je veel? Noem 's wat je 't laatst gelezen heb?

JEANNE.

Neen, ik lees nooit. Ik houd er niet van, ik krijg er pijn van in m'n hoofd ook.

NINI.

Och, hoe akelig toch voor je, ja dan is lezen er niet goed voor. Maar voorlezen misschien? Houdt je daar

niet van?

(neemt een boek van 't tafeltje)

Ik had zoo gedacht als ik je eens wat voorlas?

JEANNE.

O neen, dank je, ik praat veel liever, daar kom je voor; lezen heb ik niks an.... je zou nu toch zeggen zoo'n praatje over Ada.... hoe komen de menschen er aan.

NINI.

Ja, hoe ze daar altijd aan komen....

JEANNE

(dringend).

De gekste dingen verzinnen ze.... maar gewoonlijk is er dan toch wel *iets* van waar.... Er is geen koe bont....

NINI.

Wat heb je daar prachtige druiven.

JEANNE.

Wil je ze hebben?....

NINI.

Neen, daar zeg ik 't niet om, dank je.... Van wie heb je ze?....

JEANNE.

Van Max.... Je vond, zei je, negentien te jong. Hoe oud was jij eigenlijk toen je trouwde?

NINI

(wrijft haar handen).

Zevenentwintig.

(geforceerd)

Al een oudje!

JEANNE.

't Scheelt haast tien jaar! En was je al die jaren uitgeweest.

NINI.

Ja, al die jaren.

JEANNE.
Begon 't je niet te vervelen?

NINI.
Wel neen.

JEANNE.
Ik ben heelemaal niet, wat je noemt ‘uit’ geweest. Alleen in onzen engagementstijd een beetje. Maar die was maar heel kort. Bij jelui ook zoo kort, hé?

NINI.
Vier maanden.

JEANNE.
En je kende je man ook haast niet vóór je engagement, wel?

NINI.
Neen, Tom vestigde zich hier vreemd, zijn ouders wonen in 't Noorden, en.... Ben je wel eens in die streken geweest, Groningen en Friesland? Daar is 't toch zoo aardig, zoo heel anders al hier, zoo....

JEANNE.
Ik heb er wel eens gelogeerd.... ja heel aardig.

NINI.
Groningen zelf is een vroolijke stad.... vondt je niet?

JEANNE

(zonder te luisteren plotseling).

Ben jij niet, vroeger, nog eens, ik hoop niet dat je me indiscreet vindt.... ik heb 't laatst eens gehoord.... ook al eens geëngageerd geweest?

(ziet Nini strak aan).

NINI

(vrij kalm).

Ik? - neen.... wat 'n ideé....

JEANNE

(met inspanning).

Ja, maar niet publiek; in stilte. Of dat ook niet?

NINI

(trillend).

Neen, dat ook niet.

JEANNE

(één zenuw).

Ik moet 't toch vragen, ik wil 't weten.

(ademloos)

Ze zeiden.... dat jij.... en mijn man....

(Nini krimpt ineen)

vroeger, eerst als kinderen, en toen later nog, heel lang,.... in stilte.... Is dat dan niet waar?!....

NINI

(zich vermannend, uitbarstend in lachen).

Jouw man, en ik! Och wie verteld toch zulke dingen, geloof dat toch niet, Jeanne, er is niks van an, heusch, geloof me, niks.... Je man zou er om lachen, net als ik nou, hahaha....

JEANNE

(grijpt plotseling Nini's handen).

Lach niet zoo, luister naar me. Ik zal je iets zeggen, wat geen een vrouw misschien aan een andere zou bekennen, maar ik kan niet meer, ik ben óp. Ik wil zekerheid. Weet je wat ze gezegd hebben, Nini!.... Ze hebben gezegd,

(zit recht overeind, koortsig)

dat Max jouw het hof gemaakt heeft, jaren lang, en dat hij wel wist, dat jij ook van hem hieldt, maar dat hij zich toen ineens teruggetrokken heeft, omdat jelui geen van beiden geld hadden, en dat hij toen.... dadelijk daarna....

(slaat de handen voor 't gezicht)

O, God, 't is zoo vreeselijk! mij heeft genomen om m'n geld!.... En als dat waar is, dan heeft ie me al die jaren bedrogen, dan heeft ie geen woord gemeend van alles, dan heeft hij me maar hier geduld om dat geld! O, en dan heb ik 't ook wel gemerkt, aan kleinigheden. Maar ik kan toch niet gelooven, dat hij zoo slecht zou zijn, dat hij me daartoe heeft willen verlagen, dat kan haast niet. Maar ze zeiden

't toch zoo stellig.... O, niet in m'n gezicht, van 't een kwam 't ander.... ik ving 't op, hier en daar.... Misschien had ik 't nooit moeten gelooven.... Maar ik twijfelde toch, van zelf, hoe ik er me ook tegen verzette.... En dáár ben ik ziek van, die angst.... dat vreeselijke, om te denken, dat je man....

(balt machteloos de vuisten, uitgeput).

NINI

(trillend).

Maar Jeanne, Jeanne, God, kalm....

JEANNE

(opvliegend).

Kalm, ik?.... Neen jij kent 't niet.... jaloezie, want dan zou je me dat niet zeggen. Jij weet niet wat 't is, die marteling, die elken dag weerkomt, elk uur, elke minuut! Bij alles wat hij zegt zoek ik er iets achter, als ik 'm uit zie gaan, dan denk ik.... Zoo dikwijls heb ik 't hem gevraagd, maar altijd zei hij ‘neen’, en nog geloofde ik 't niet.... Och, wie eens liegt.... En nou dien laatsten tijd, nou ik niet meer voort kan, niet meer mee, nu ik hem nog tot last ben! Altijd als hij uitgaat, dan lig ik hier machteloos, te denken, te denken tot m'n hersens haast bersten; tot ik 't uit zou willen gillen van achterdocht! van jaloezie!.... God, geloof je niet dat 't hoog, héél hoog moet gekomen zijn voor ik aan jou, aan *jou* Nini, dat durf te zeggen. 't Is ook 't laatste, ik ga zoo achteruit, maar hoe ook, nu zal ik rust, nu zal ik zekerheid hebben. Nini, neem 't van me af! Ik heb jou niets te verwijten. Nini, ik smeek je, neen kijk me an, is 't wáár geweest?!!....

NINI

(uiterste inspanning doodsbleek).

Heusch Jeanne..,.

JEANNE

(hijgend, houdt haar vast bij de schouders).

Neen, zoo niet! zoo niet! Zweer me Nini, dat er nooit, nooit iets geweest is tusschen jou en mijn man! Zwéér me!!

NINI

(toonloos).

Ik zweer je....

JEANNE

(valt achterover).

Goddank, o, Goddank!

(snikt hartstochtelijk).

(Nini, als versuft, wrijft haar zakdoek langs haar hoofd, stilte.)

JEANNE

(zacht).

Nou 's 't goed.... Dank je.... dank.... Ik ben zoo moe, ik zal maar naar bed gaan.... Wil je me nog even helpen?

(geeft haar een hand, lief)

Ik dank je wel, hoor!

(Nini helpt haar).

Het blijft tusschen ons, natuurlijk, je man ook niet....

NINI.

Neen....

JEANNE

(heengaande, zacht).

Die goeie Max.... hoe heb ik hem ooit.... O, 't was slecht van me

(leunt op Nini's arm)

Maar hoe of toch ooit zoo'n praatje.... ik begrijp 't niet.... ik begrijp 't niet....

(Jeanne en Nini af, achterdeur links.)

6e Tooneel.

NINI, MAX, later JEANNE.

NINI

(komt terug, wezenloos starend, zacht in zichzelf).

Een eed! Dat ook nog! Och voor mij.... Max, ik heb je niet verraden.... ik heb me niet gewroken....

mijn liefde was niet als de jouwe

(zich bezinnend)

Nu moet ik.... o ja....

(rillend)

naar huis

(kleedt zich aan rechts in den hoek).

MAX

(komt bruusk op).

M'n God, Nini, hoe kon je nou!

NINI

(kalm).

St! Ze slaapt....

MAX.

Heb je haar soms ook?

NINI

(strekt haar hand gebiedend naar hem uit).

Neen, dat 's jouw werk!

MAX.

Ik heb haar niet getrouwd om haar ongelukkig te maken, dat tenminste niet.

NINI.

Je hadt aan mij alleen genoeg.

MAX

(smartelijk).

Nini! Laat dat ellendig misverstand tusschen ons uit den weg geruimd worden vóór....

NINI

(kalm).

Voor we elk ons weegs gaan.

MAX

(bitter).

Ja helaas.... Ik met haar

(wijst naar de deur)

en jij....

NINI.

Alléén, hoop ik.... Wat wou je zeggen van 'n misverstand?.... Gauw dan wat. Ik wil hier niet blijven.

MAX.

Ga even zitten....

NINI.
Neen.

MAX.
Luister dan. Toen ik nu vier jaren geleden, opeens me terug trok, schreef je dat aan een gril toe?

NINI.
Eerst wel; gisteren zei je me, dat 't om geld was.

MAX.
Dat je dacht, dat ik voor me zelf begeerde, uit zucht naar weelde, of zoo iets, niet waar?....

NINI

(knikt).

Zoo iets.

MAX.
Laat me je dan nu zeggen, wat niemand ooit geweten heeft, ik zeg 't niet om me te verontschuldigen, alleen ter opheldering: ik moest geld hebben,

(zacht)

vader's zaken waren in de war.

NINI

(verheugd).

O!!

MAX.
Je houdt 't voor je, natuurlijk.... Niemand had er vermoeden op, niemand

(zacht)

zelfs moeder niet.... De boel stond op springen.... Er was maar één uitweg, dien men mij als eenigen zoon voor oogen hield: *de* rijke partij. Bah, er is wat geknoeid, gekonkeld en gedraaid in die dagen! Enfin, 't is terecht gekomen.... 't financieele bedoel ik. Ik voelde me zelf dien eersten tijd een opofferende zoon, een held, een martelaar! En nou.... nou voel ik me een schurk.... zoo verander je van binnen....

(Deur links kraakt even open, men ziet iets bewegen er achter).

MAX

(vervolgt niets bemerkend hartstochtelijk).

Ik was een schurk, toen ik jou opofferde, aan dat geld! Ik was een schurk toen ik me aan Jeanne verkocht! Aan haar kan ik misschien nog wat goedmaken, maar aan jou en aan Tom....

(droevig)

Ik heb je leven verwoest, Nini.

NINI

(vriendelijk).

Neen, alleen m'n jeugd, 't andere deed ik zelf.

MAX.
Hoe heb je ooit gedurfd, tegen Tom!

NINI.
De maat was vol. Toen bracht jij me den moed, gisteren.

MAX.
Noem je dat nog zóó!

(snikkend)

God Nini, ik ben 'n gek geweest!

NINI

(waardig).

Stil. 't Is nu allemaal voorbij. Ik dank je, dat je, me dat gezegd hebt, van je vader - ik ben er

(glimlacht droevig)

nog een soort verguld mee, dat 't niet om mijn persoon was.... Wees goed voor Jeanne; dráág dat, waar ik onder bezweken ben, om harentwil,.... ze is zoo zwak.

(met moeite)

Wij zullen elkander niet weerzien.

(geeft hem een hand)

Het beste. - Adieu.

(Max drukt haar hand krampachtig in de zijnen. - Een kreet, een slag achter de deur).

MAX

(ontstelt, fluistert).

Geluisterd!

(hij wankelt naar de deur links).

(Nini slaat de handen voor 't gezicht en snelt de kamer uit).

HET SCHERM VALT.

Vierde bedrijf.

Kamer als in I en II.

1e Tooneel.

TOM, later NINI.

(Tom zit aan zijn schrijftafel, ineengedoken, een oud man. Hij ordent boeken, papieren, sluit laden af, regelt geldzaken).

DINA

(op).

Mijnheer was niet thuis, ik heb 't briefje er maar gelaten!

TOM.

's Goed! Haal dat bruine handkoffertje eens van boven. Dat met grijs van binnen.

DINA.

't Grootste van de twee? Ja mijnheer!

(af - komt even daarna terug met de koffer).

TOM.

Ja, die is 't! Zet maar neer op tafel!

(Dina af. Tom gaat langs 't raam, kijkt naar buiten, groetend)

O, bonjour! eh.... zeg, Smit ik heb daarnet een briefje naar je huis gestuurd, of je voor 'n dag of tien m'n praktijk waar zou willen nemen?

STEM.

O, met genoegen. Ga je op reis?

TOM.

Ja, ik moet er eens uit! Klein reisje.... 't Eind van de maand ben ik weer terug!

STEM.

Ga je alleen of met je vrouw?

TOM.

.... Neen.... Neen alleen!

STEM

(schertsend).

Wie z'n vrouw liefheeft....

TOM

(met moeitevollen lach).

Je raadt 't! Nu dan reken ik er op! Saluut, bij voorbaat bedankt!

STEM

(heengaande).

Niets te danken, amuseer je, Bonjour!

(Tom gaat naar 't koffertje, bekijkt 't, gaat weer zitten aan zijn schrijftafel 't hoofd in de handen. Nini komt op van den achtergrond. Valt neer op een stoel bij de deur. Tom kijkt om. Zij zwijgen beiden).

TOM

(eindelijk - zacht).

Nini!

(schuift een stoel aan bij de tafel - koud).

Ga daar even zitten, asjeblieft.

(Nini zet haar hoed af, plukt er aan op haar schoot, kijkt niet op)

Hoe pijnlijk ook voor beide partijen, je begrijpt, dat we tot een oplossing dienen te komen.

(Nini knikt)

Zóó kan 't niet blijven!

(Nini schudt van neen. Tom koud).

Ik zou dus graag willen weten, wat je plannen zijn!

NINI

(wezenloos).

Plannen? Die heb ik niet.

TOM

(kort lachje).

Niet? Dan zullen we die samen moeten maken. Hier blijven, met mij onder één dak, kan ik natuurlijk geen minuut meer van je vergen.

(schamper)

Ik wil je niet langer compromitteeren!.... Maar we kunnen in één dag niet beslissen voor een heel leven. Het lijkt me dus 't beste, 't minst opzienbarende voor 't oogenblik, wanneer ik den tijd, dat we tot een voor beide partijen dragelijke oplossing moeten komen, heenga, en jij hier in huis blijft. We hoeven er dan nog niemand in te moeien. Zoolang 't niet absoluut noodzakelijk is, moeten we de bemoeiingen van de buitenwereld nog maar zooveel mogelijk voorkomen. Dat zal je met me eens zijn...

NINI

(toonloos).

't Kan mij niet schelen.

TOM

(driftig).

't Zal je dan toch wel kunnen schelen, denk ik, als de heele wereld je met den vinger nawijst, als 'n gescheiden vrouw!....

(Nini haalt de schouders op.)

TOM.

Dus je wenscht 'n formeele scheiding, voor de wet?

NINI

(zacht).

Ik? Wel neen!

TOM.

Maar je wilt toch weg, hier uit huis?

NINI

(toonloos).

O ja!

TOM.

Weet je, dat, zelfs al wenschen beide partijen van elkaar te gaan, de wet motieven, gronden eischt?

NINI.
Wat ik gedaan heb, zal wel motief genoeg zijn.

TOM.
Dat betwijfel ik. In elk geval.... Heb je er over gedacht, waar je dan blijven zult?

(Nini schudt van neen)

Weer terug naar je ouders?

NINI

(opspringend).

God nee!

(zachter, gaat weer zitten)

Neen, dat niet!

TOM.
Ergens alleen gaan wonen?....

(zacht, kiesch)

Ik zal natuurlijk zorgen, dat je je ruim kunt bewegen.

NINI

(verbaasd).

Jij?

TOM.
Wie anders?

NINI.
O, maar ik wil van jou niets meer hebben. Geen geld! Nooit!

TOM

(kalm).

Waar wou je dan van leven?

NINI

(strak).

Ik weet niet....

(zich bezinnend)

Een betrekking misschien....

TOM.

Voor een vrouw, zooals jij dan zijn zult, staan niet veel wegen meer open!

NINI.

O neen.... Neen, dat is waar....

(zit stil te soezen).

TOM

(staat op, plotseling vol emotie, teeder).

Nini, nog een vraag, de laatste. Geloof je, dat, als je hier bleef in mijn huis, niet als mijn vrouw, maar vrij.... als waren we nooit getrouwd geweest, dat dan nog niet eens, na jaren.... O, ik zou zoo goed voor je zijn, ik zou alles voor je over hebben.... Je moet me goed begrijpen, ik zou je niet willen binden, als.... als er een ander was, die in mijn plaats voor je zou kunnen zorgen, voor je op zou kunnen komen. - Maar nu die ander dat niet kan, omdat ook hij niet vrij is, en je dus *alléén* zoudt staan.... Ik zou zoo goed voor je zijn, Nini zoo onuitsprekelijk goed.... Zou ik dan niets bereiken? Als ik met heel weinig tevree was? Denk eens, zou 't dan langzamerhand bij jou ook niet komen.... iets van dat gevoel, dat ik nu voor jou.... een weerschijn van mijn liefde, Nini?....

(ziet angstig-vorschend haar aan, even stilte, dan dringend)

Nini?

NINI

(schudt met grooten weemoed, zacht beslist, het hoofd).

Nooit!

(schokkend in haar heele lichaam)

Ik *kan* niet, Tom!

TOM

(zacht).

Ik zal je niet meer lastig vallen.

(gaat stil de kamer uit)

(Nini blijft stil zitten. Tom komt terug met kleeren, die hij inpakt.)

NINI

(met gesmoorde stem).

Waar ga je heen?

TOM.

Ik zal nog eens zien, Duitschland een eindje in.

NINI

(staat op).

Kan ik je niet helpen?

TOM.

Neen, dank je.

(Nini sleept zich de kamer uit).

(Nini af).

2e Tooneel.

TOM, MIJNHEER en MEVROUW MATTUS.

MEVR. MATTUS

(fraai uitgedost, lila hoed op).

Goeien middag! Neen maar, nou hoor eens even an....

MATTUS

(gekleede jas, hooge hoed).

Tom, we hebben je raad noodig. Stel je voor....

MEVR. MATTUS

(hem verdringend).

Stel je voor, dat Ada vanmorgen....

TOM

(geeft stoelen).

Gaat u zitten!....

MEVR. MATTUS

(ploft neer).

Ada heeft vanmorgen een brief gekregen, een aanzoek in optima forma van.... ja nou raai 's!

MATTUS.

Dat raait hij toch niet. Van Holster.

MEVR. MATTUS.

Jonkheer Holster. Hoe vindt je?

TOM

(zich bezinnend).

Zoo.... wel....

MEVR. MATTUS.

Maar nu moet je verder hooren!

MATTUS.

Nu komt 't eigenlijk pas!

MEVR. MATTUS.

Die brief kwam vanmorgen al voor 't ontbijt. Ada was alleen nog maar op; en wat doet me dat kind? Je zult 't niet gelooven: ze schrijft 'm af en bezorgt den brief op de post nog vóór wij beneden zijn! Nu vraag ik je: Wat zijn wij nu als ouders verplicht te doen?

MATTUS

(in zichzelf).

't Is moeilijk!

TOM.

't Lijkt me nogal eenvoudig!.... Als Ada Holster heeft afgeschreven, is 't omdat ze hem niet hebben wil, dus dat 's afgedaan. Wat willen de ouders zich er dan nog in mengen?

MATTUS.

Ja maar....

MEVR. MATTUS.

Nu nog mooier! Dus daar moeten we dan maar in berusten. Me dunkt toch, als onze dochter zoo'n goed huwelijk kan doen, dan dienen wij dat in de hand te werken! De questie is nu maar, hoe? Dat afschrijven beteekent niets, dat is zelfs wel aardig, als een meisje niet zoo erg ‘tuk’ is, en het is gemakkelijk te herroepen.... Tusschen twee haakjes, wie gaat er hier op reis?

TOM.

Ik. Voor 'n dag of wat.

MEVR. MATTUS.
Zoo ineens opgekomen? Gisteren had je er toch nog niets geen plan op!

TOM.
Neen.... Ik moet er eens uit.

MATTUS.
Je hebt nog gelijk! Ga je vandaag al?

TOM.
Straks.

MEVR. MATTUS.
Waar is Nini?

TOM.
.... Hiernaast.... Maar.... Wat wilt u nu eigenlijk?

MEVR. MATTUS.
't Dacht ons 't beste, maar dadelijk naar zijn moeder te gaan en dan eens met haar te overleggen. We zeggen natuurlijk, dat Ada nog op end' op een kind is, en heel dwaas en overijld gehandeld heeft!

MATTUS.
Dat heeft ze dan ook!

MEVR. MATTUS.
We zijn nu onderweg. Maar ik moet je zeggen, ik zie er wel een beetje tegen op!

MATTUS.
Zoo kom je in allerlei vervelende verwikkelingen.... Wat is dat voor een kind, dat in den tuin met de jongens van Gijs speelt?

TOM.
Marietje, van Kalstra.

MEVR MATTUS.
'n Liefdedienst dus. Aardig meisje.... O, dag Nini!

(Nini komt binnen).

3e Tooneel.

VORIGEN, NINI, later MATTUS.

MATTUS.
Daar heb je ons alweer, kind!

MEVR. MATTUS

(ziet Nini scherp aan).

Wat zie je er uit. Wat heb je?

(Nini kijkt angstig naar Tom, zegt niets).

TOM

(flink).

Nini voelt zich vandaag niet heel lekker. De reactie van gisteren, denk ik.

(Nini tracht te glimlachen).

MATTUS.
Dat komt van de Pagne, meisje!

(Nini knikt wezenloos).

MEVR. MATTUS

(enthousiast).

Hij heeft haar al gevraagd, zeg! Vanmorgen, per brief. Dat had ik ook niet gedacht, na die visite van gisteren en jullie?

MATTUS.
Toeschietelijk was anders, van haar kant!

MEVR. MATTUS.

Dat schijnt soms juist aan te trekken. 't Is zoo'n echt deftig oud geslacht, hé, die Holsters!

NINI

(plotseling luid).

Holster! Dien heeft ze toch niet genomen?!

MEVR. MATTUS.

Neen, verbeeld je! ze heeft 'm bedankt! Maar dat draait vanzelf wel bij, als de ouders maar eens samen gepraat hebben. Dat moet in orde komen, zoo'n prachtige kans!

NINI

(in hoogste drift gaat voor haar moeder staan).

Zou u! Als u 't doet! Als u dát doet! Als u 't waagt, Ada te dwingen, dan zal ik.... Moeder, dat zult u niet doen. Dat zult u niet op u nemen. Neen, daarvoor zou u toch geen moed hebben! Ik was oud genoeg, om zelf te weten.... maar dat kind, dat kind van 19 jaar, met haar mooie, eerlijke liefde! Die zult u haar laten, niet waar! O, die zult u haar niet afnemen!

(barst in nerveus snikken uit).

MEVR. MATTUS

(stom verbaasd).

Wat moet ik dáár nu in Godsnaam van denken?

NINI

(opvliegend).

Als u haar dwingt, dan zeg *ik* aan Holster, dat ze niets om 'm geeft, dat ze het liegt!

(strekt de hand naar haar moeder uit)

Op *uw* verzoek! Ik zal....

TOM

(legt bedarend zijn hand op haar schouder).

Kalm, Nini

(tot mevr. Mattus, streng)

Ik geloof met Nini mee, dat u 't best doet, Ada haar eigen wil hierin te laten volgen.

(scherp)

Een huwelijk is geen handelszaak. U schijnt daar een eigenaardig begrip van te hebben!....

MEVR. MATTUS.

Jij nu ook al! Maar als 't nu toch voor haar *geluk* is!

TOM.

Het zou het ongeluk zijn voor beiden.

(zacht)

't Zou een onherstelbare ramp zijn!

MEVR. MATTUS.

Een ramp! Wat 'n woorden gebruik jij! 't Zou een ramp voor een meisje zijn, als ze een goeien man kreeg uit een deftige familie, die haar alles zou geven, wat haar hartje beliefde! Neen maar, dat zou een ongeluk zijn!....

(Niemand antwoordt).

MATTUS

(zucht).

Och, laten we 't dan eigenlijk ook maar laten loopen! Er zal, behalve Holster, nog wel eens een geschikte man om haar komen, al is 't dan niet met zóó'n bom geld! Zooveel haast is er ook nog niet bij!

MEVR. MATTUS.

Ja, jij berust maar weer dadelijk.

MATTUS

(schuchter).

Och, berusten? Ik had 't natuurlijk ook graag gezien.... maar om 't nu zoo te forceeren.... ja zie je, dat stuitte me toch ook wel een beetje.... Nu zijn we gelijk van die onmogelijke visite af, gelukkig....

MEVR. MATTUS

(boos).

't Zal je nog eens berouwen.

ADA

(in fietstoilet (japon) luidruchtig op).

Aha! Dacht ik 't niet? Daar zit de familie!

(gaat voor haar moeder staan, kluchtig)

Wel, wel, wat is u netjes! Besten mantel aan, lila hoedje op, nieuwe glacétjes als ik me niet vergis! En Paatje

(draait om hem heen)

in den gekleeden jas! Ik zou haast vragen, waar moet dat zoo op los?

MATTUS

(met een knipoogje).

Vraag 't je moeder maar, kind!

ADA

(ondeugend).

Ik hoef 't niet te vragen. Zal ik 't eens vertellen:

(met gebaren)

'Och, mevrouw Holster, wat spijt me dat ontzettend, dat mijn dochter uw zoon nu zoo moest dupeeren. Zou er nog niet een mouw aan te passen zijn? We waren er zoo mee ingenomen

(tot haar vader)

niet waar man, zoo'n aardige combinatie. Ik heb eens met Ada gepraat, lieve mevrouw, en ik meende, te ontdekken, een moederoog ziet scherp, dat zij wat haastig geweest is.... een zeker berouw valt niet te ontkennen. Als uw zoon misschien.... nog eens een poging....!'

(weer gewoon)

Enfin zoo iets in dien geest. Zeg eens, dat 't niet wáár is....

MEVR. MATTUS.

Ada, geen woord meer, of....

ADA

(onverstoorbaar).

Wat treft 't dan gelukkig, dat ik u nog net in uw vaart kan stuiten, want heusch menschen, hoort 't nou allemaal: Eer zou Ada Mattus zich van 't leven berooven, dan dat ze zich verkoopen liet aan dat leelijke verloopen jonkertje!

MEVR. MATTUS

(staat op).

Nou is 't genoeg! Ik ben niet van plan me door zoo'n nest voor den gek te laten houden of mijn vrienden te laten beleedigen. Als jij dan niet verkiest, mevrouw Holster te worden, nou, dan moet je maar zien, wat.... wat je dan wordt....

ADA

(buigt).

Mevrouw Merens!

MEVR. MATTUS.

Dát kan je denken. Die in géen geval. Wie wél, kan me verder niet schelen, *ik* zal er geen voet meer voor verzetten!

ADA.

Gelukkig!

MEVR. MATTUS.

Ja, dat 's je dank! Als je je heele leven hebt afgetobd. Geen moeder, die zooveel voor haar kinderen heeft overgehad, die met 'n onnoozele *f* 3000 's jaars, zóó haar stand heeft weten op te houden!

(heftig)

En in plaats, dat je dan op je ouwen dag....

MATTUS

(goedig).

Kom vrouw, toe nou, niemand zegt immers, dat je 't niet goed hebt gedaan. Al trouwt Ada nu niet precies met wien jij zou willen.... Kom da's geen ondankbaarheid! We hebben toch veel voorspoed met de kinderen! Denk eens, Jet en Kees, en hier Nini met Tom, dat was toch ook allemaal zoo erg naar genoegen....

(Nini verheft zich plotseling, gereed tot spreken. Tom legt haar met een gebaar het zwijgen op).

MEVR. MATTUS

(tot haar man).

Ja, jij hebt goed praten! Als jij maar vroolijke gezichten om je heen ziet.... verder gaat jouw gedachtenkring niet! Jij moest eens huishouden moeten met dat ongelukkig beetje.... Laten we maar naar huis gaan. Ik ben nou in geen geval meer gestemd voor de Holsters. We moeten dan maar afwachten, of hij er misschien zelf nog eens op terugkomt.... Dag Nini.

(geeft een hand)

Wat zie je er toch akelig uit, en je bent zoo stil. Enfin, je man is dokter, hij zal 't wel weten....

TOM

(kalm).

Ik weet 't ook wel.

MEVR. MATTUS

(tot Tom).

Amuseer je op reis. Hoe lang blijf je uit?

TOM.

.... Een dag of tien, twaalf.... Ik zal nog eens zien.

MATTUS.

Nini, kom jij dien tijd bij ons logeeren, gezellig?

NINI

(opschrikkend).

Neen....

(zich bezinnend)

ik blijf hier in huis, 't is de moeite niet alles te sluiten.

MATTUS.

Tien dagen.... Nu zooals je wilt. Dan kom maar eens dikwijls eten. Ada, ga je mee?

ADA.

Neen, ik ben op de fiets, ik blijf nog even!

MEVR. MATTUS.

Dan hoop ik, dat je een beetje gekalmeerd thuis komt

(heengaande)

Nini wil je misschien wel eens aan je verstand brengen, wat een kind aan zijn ouders verplicht is!

(Mevr. Mattus af).

NINI

(in een schellen schaterlach).

Ik!! hahaha!

MATTUS.

Adieu, dag kinderen!

(knijpt Ada in haar wang)

Dag weerspannig Daatje!

ADA

(lief).

Dag pipa! Trek jij je staatsiegewaad maar weer uit!

MEVR. MATTUS

(komt terug).

Hoe lang ben je van plan me nog te laten wachten!

MATTUS

(haastig heengaande).

Neem me niet kwalijk!

(heer en mevr. Mattus af).

4e Tooneel.

ADA, NINI, TOM.

ADA.
Ziezoo! Die arme papa! Hij meent 't zoo goed, maar ce que Mama veut, Dieu le veut. Gelukkig dat ik haar nog belet heb, een dol figuur tegenover die Holsters te slaan. Maar jullie zouden Mama toch ook wel bekoeld hebben, niet?

(even stilte)

Als ik niet gekomen was?

NINI

(haastig).

Ja, ja zeker!

ADA.
't Is een gedoe. Ik ben van plan een betrekking te zoeken, juffrouw van gezelschap of zoo iets. Wat zou ik doen, Tom, een advertentie zetten, of ergens op schrijven.

TOM

(inpakkend).

Als je 't vast van plan ben, zou ik maar eens ergens op schrijven, tenminste....

ADA.
Ja, ik zal 't met Willy ook eens overleggen. Mag ik hier even aan jouw bureau zitten, een klein billet-doux aan hem schrijven, dat stop ik dan, en passant in de bus!

TOM.
Zeker. Er ligt wel papier.

(Ada gaat zitten schrijven).

DINA

(op).

Mijnheer, of u eens dadelijk bij Kalstra kan komen, mevrouw is op eens zoo akelig geworden!

NINI.
O, God!

TOM

(heel strak).

Ik kom!

(Dina af, scherp fluisterend tot Nini)

Dus toch?!

NINI.
Neen, God heusch.... 't kwam.... ze luisterde.... aan de deur.... en toen opeens....

TOM.
Hou maar op!! Ik begrijp 't al wel!

(grijpt z'n hoed, af).

ADA

(keert zich half om, verbaasd).

Wat heeft ze? Is 't erg? Waar hadden jullie 't over? Wáár luisterde ze aan de deur?

NINI

(één zenuw).

O niks, we, we hebben iets met hun.... iets...

ADA.
Questies?

NINI.
Ja! Niet over praten hoor! 't Is niet erg!

ADA.
Is ze daar dan ziek van?

NINI

(met inspanning).

Wel neen! Dat heeft er niets mee te maken. Ze is al zoo lang ziek.... Toe, ik praat er liever niet over....

ADA.
Ze is zoo zwak. Zou ze dood gaan?

NINI

(wijd-open oogen).

Dood! Ben je gek! Dood! Verbeeld je, dood! dood! Wel neen....

ADA.

Nou 't zou nu zoo'n wonder....

NINI

(nerveus, rillend).

Doe nou niet zoo akelig!

ADA.

Zoo'n vriendin is ze toch niet van je om 't je zoo aan te trekken!

NINI

(starend).

Ze is zoo jong.... net 'n kind.

ADA.

Voor haar man zou 't nu ook niet zoo verschrikkelijk zijn, 't blijft natuurlijk wel naar.... maar 't was toch een gek huwelijk.... zoo opeens, alleen voor dat kind, aardige babbel, ik zag ze daar net in den tuin loopen. Of dat nu zoo pure liefde was, dat geloofde indertijd ook niemand. Ze was zoo onbeduidend. 't Zal wel om 't geld geweest zijn!

NINI

(in zich zelf).

Geld! Ja om 't geld!

(in tranen uitbarstend)

Zoo'n stumper!

ADA

(staat op).

Wat ben jij toch 'n rare! Huil je daar nou om?

NINI

(rillend).

Och neen, 't is ook gek van me.... zenuwen, je kunt er niets aan doen. Zeg 't maar aan niemand.

ADA

(haar aanziend).

Ik vind jou toch zoo wonderlijk vandaag, Tom moet je maar wat geven, tegen zenuwen.... je ziet er bepaald slecht uit!

NINI.
Dat verbeeld je je!

(geagiteerd)

Nou, maar wat ik zeggen wou, die betrekking? Wat zeggen ze daar thuis van?

ADA.

Dat weten ze nog niet. Van middag aan tafel zal ik er een balletje van opgooien. 't Zal heerlijk zijn! Zelf wat te verdienen! En dan, als ik heel zuinig ben, is 't in een jaar of drie al een heel sommetje! Misschien kan ik in m'n vrijen tijd dan nog wel wat vertalen. En Willy verdient intusschen flink met illustreeren en misschien verkoopt hij wel eens wat.... En dan!

(uitgelaten)

O, Nien, dan gaan we wonen in 't hutje op de hei, en dan is ons geluk zoo groot, zoo heerlijk! Er is zoo weinig noodig om gelukkig te zijn. Het zal best gaan! De heele wereld zal ons benijden!....

NINI

(streelt weemoedig Ada's haar).

Dweepstertje!

ADA.

Maar eerst moeten we sparen natuurlijk, dat begrijp je.... iets moet er zijn.... al is 't weinig. Zeg, vindt je 't prettig, om zoo rijk te zijn?

NINI

(strak).

't Is heel gemakkelijk.... Maar 't vergoedt toch niets....

ADA.

Wat vergoeden?

NINI

(verschrikt).

Wat zeg ik? Ik, och ik bedoel, dat dat toch maar bijzaak is!

ADA.

O ja, natuurlijk! Ik hoop niet, dat Holster 't zich aan zal trekken. Zie je, dat zou ik nu vervelend vinden. Hij is wel een beetje een ongeluk, maar goedig is hij in elk geval, en ik zou hem niet graag moedwillig verdriet doen. 't Moet net een klap in je gezicht zijn, als je ontdekt, dat je liefde vergeefsch is geweest....

NINI.

Er komen zulke donkere wolken, zou je niet vóór de bui....

ADA.

Ik denk niet, dat 't hier neerkomt!

(neemt 't briefje)

maar ik was toch van plan op te stappen!....

NINI

(naar de deur gaande).

Staat je fiets tegen 't hek?

ADA.

Ja! Ik hoor later wel eens, hoe 't met Jeanne Kalstra is.... Op Tom is niet te wachten.

NINI

(haastig).

O neen.... Nu, bonjour. Je komt er wel uit!

ADA

(heengaande).

Da-ag! Troost Holster een beetje, als je'm ziet.

(af).

5e Tooneel.

NINI, later TOM.

NINI

(alleen loopt radeloos door de kamer, rillend, roept aan de deur, schril).

Dina!

DINA

(op).

Mevrouw?

NINI.

Wat had Mevrouw v. Kalstra? Wat zei de meid?

DINA.

O, mevrouw was zoo akelig! Net krankzinnig!

NINI.

Krank-zin-nig!! Zei ze dat?!

(dringend)

Hoe was de boodschap, precies?

DINA.

Alleen of meneer dadelijk wou komen, dat Mevrouw zoo naar was!

NINI.

O, anders niet? Dank je, dan zal ik 't wel hooren!

DINA

(heengaande).

Antje was ook heelemaal overstuur!

(af)

NINI

(loopt gejaagd heen en weer van de tafel naar 't raam mompelend).

Krankzinnig!

TOM

(geheel veranderd, droefberustend maar niet meer hard, iets goedigs en zachts, hij komt zwijgend binnen. Nini met wijdopen oogen en mond strekt hijgend de armen naar hem uit, Tom neemt zijn hoed af, zacht).

Ze is dood!

(Nini staat onbeweeglijk, laat langzaam de armen zakken. Tom dicht bij haar, raakt haar even aan).

Ze is dood, Nini!

NINI

(gillend).

't Is *mijn* schuld!!

TOM.

Ze is er uit, dat 's maar 't beste. En de dooden maken plaats....

NINI

(rillend zonder er acht op te slaan).

't Is net een moord, hè.... 't staat gelijk.... Ik had 't toch goed volgehouden.... alles tegengesproken, toch voor niets.... Ze geloofde 't niet.... ik kon haast niet meer....

(tragisch)

O, en nou is ze dood....

TOM

(kalmeerend).

Denk eens, hoe heerlijk, dat nu voor haar is.... zoo rustig.... Ze pasten niet bij elkaar, toen is ze stil heengegaan.... het was niet jouw schuld Nini... alles de omstandigheden... Wij pasten ook niet bij mekaar... jij wel bij mij, maar ik niet bij jou.... dat had ik ook moeten begrijpen.... Maar 't is nog niet te laat, want Jeanne heeft afstand voor je gedaan, en ik - ik wil graag herstellen.... De weg ligt voor je, Nini... Je bent vrij.

NINI

(als uit een droom ontwakend, beslist).

Ik zal dien weg nooit gaan, Tom.

TOM

(als tot een kind).

Wind je niet op tot een strijd, dien niemand van je vergt. Neem 't geluk aan, nu 't je geboden wordt, dan zal alle leed niet vergeefs geleden zijn.... Bereik dan nu ook, wat je tot elken prijs heb begeerd....

NINI

(huiverend).

De prijs was te hoog - ik begeer 't niet meer!

(Tom sluit knarsend den koffer).

NINI

(plotseling snelsprekend).

Wacht nog even, ik moet je nog iets zeggen, iets vragen.... een beroep op je liefde - van vroeger. Neen, het is geen wreedheid, die me je er aan doet herinneren, ik mág niets ontzien, waar álles op 't spel

staat! Een aalmoes wil ik van je, een aalmoes uit meelij, en voor jou is 't een offer... zoo ontzaglijk... hoe zal ik.... Tom, daar net zei je, dat, als ik hier bleef, niet als je vrouw, maar vrij... als een zuster... dat je me dan jarenlang zóó zoudt willen dulden in je huis, indien ik je kon verzekeren, dat eens mijn ware liefde voor je ontwaken zou. Is 't niet Tom, zoo vroeg je 't toch?

TOM

(bewogen).

Ja, kind!

NINI

(zoekend naar woorden).

En toen zei ik ‘neen’, toen moest ik je ook die hoop benemen, omdat ik ten volle overtuigd was, nooit te kunnen dwingen, wat niemand in zijn macht heeft.... Als ik nu ‘ja’ zei, zou ik dan mogen blijven?

TOM.

Nini!!

NINI.

Neen, o neen, dat is 't niet! Zoo bedoel ik 't niet, 't is maar, omdat ik je vragen wou.... smeeken wou....

(vastbesloten)

Tom, hou me bij je ook zonder die zekerheid, zonder die mogelijkheid....!!

TOM

(verbaasd).

Wat!

NINI

(hartstochtelijk).

Blijf hier, met mij, naast mij! Geef me de kans, iets te herstellen van alles wat ik misdeed! Tom, 't is mij zoo duidelijk geworden, hoe ik de eene zonde op de andere heb gestapeld en hoe 't een even afschuwelijk was als 't ander! Hoe ik, om de achting voor mezelf te herwinnen jouw leven vernietigd heb, en daarmee beging een daad, even wreed, als onvermijdelijk. Ik heb niet anders gekund. De walg voor mijn eigen bestaan was te overweldigend, om me de kracht te

laten om jouwentwil mijn eigen ik prijs te geven!.... Dat gevoel is zóó sterk geweest, dat 't elke zachtere opwelling in me heeft gedood en me ten slotte willens en wetens gedreven heeft tot den stap, waarvan ik 't egoïsme in overwreede helderheid voor me zie. O moet jij nu heengaan en terugkeeren, alleen, in de jammerlijke verwoesting, die ik heb aangericht? Moet ik voortleven met in me dat schrijnend verwijt? Moet alles onherstelbaar zijn....!

(Tom staat onbeweeglijk, in heftigen strijd)

Tom, hoor toch Tom, ik zal heel stil naast je leven; je zult me haast niet merken, ik zal geen enkele pretentie hebben, je bent vrij, als was ik er niet. Maar je huis zal rustig en vriendelijk zijn en ik kan de kleine zorgen voor je verdrijven, zooals een vrouw dat vermag.... O! En misschien zullen dan, na jaren, de wonden helen en iets komen als vrede in jou en in mij....

(Tom schudt droevig 't hoofd, Nini spant haar laatste krachten in)

Neen, zeg niet neen, ik weet 't wel, het is het grootste offer, dat je me brengen kunt.... en als je me ook nog liefhad, zou ik 't je niet vragen.... Het is alleen, nu ik zeker weet, dat mijn wreedheid alle liefde in je gedood heeft, nu je me ziet, ontmaskerd in 't felle licht als 'n huichelaarster, 'n bedriegster, nu je dus niet meer van me houden *kunt* en je staat, zooals ik, van alles beroofd, op de puinhoopen van je leven, nu kan ik je vragen om die aalmoes uit meelij....

TOM

(in droevige berusting).

Hoe gauw zou 't je berouwen, kind! - hoe gauw zouden we weten, beiden ons offer voor niets te hebben gebracht....

(wil naar de deur links gaan).

NINI

(met overspannen glimlach).

Neen, het zou mij niet berouwen!..., Zie Tom, ik ben nu anders dan toen je me begeerde tot je vrouw!

Van de oude Nini is niets meer over, maar nu is er een eerlijke vrouw, die je om hulp, om redding smeekt.... en die je daarvoor wil geven, al wat ze nog te geven heeft: Oneindige dankbaarheid en vriendschap....

(Tom wankelt - Nini vlak bij hem - heesch)

en mijn waarachtige trouw, Tom!

TOM

(radeloos).

Nini, hou op! Verleid me niet tot een belofte, die een marteling zou zijn!!

NINI

(legt haar hand op zijn arm, heel zacht smeekend).

Kan 't niet Tom?

TOM

(schudt ruw haar hand van zich af fluisterend).

Neen!

(afgaande naar de deur, met de vuist tegen het voorhoofd gedrukt)

Rust!.... o rust....

(af).

6e Tooneel.

NINI, MAX VAN KALSTRA.

NINI

(gaat zitten, als verdoofd).

Nou is 't uit.

(ziet opeens rond)

Weg?!

(ziet den koffer)

O neen nog niet!

(kijkt weer voor zich)

MAX

(op van rechts - bleek met brandende oogen - ruw).

Waar is 't kind?

(luider)

Nini, 't kind? De grootouwers zijn er!

NINI

(zonder op te zien).

In den tuin. Neem ze mee. Ik wil haar niet zien. Ik heb haar moeder....

MAX

(iets naderend, huiverend).

Ze lag op den grond, achter de deur, haar oogen waren open.... Nini, we hebben haar samen....

NINI

(de handen voor de ooren).

Niet zeggen! Spreek dàt niet uit! Ga heen gauw!

(rillend)

Tusschen jou en mij.... ligt een doode.... Ga weg!!

MAX

(heengaande radeloos).

Met eigen handen heb ik.... De dooden zijn onvermurwbaar.... God! God!

(af in den tuin).

7e Tooneel.

NINI, TOM.

(Nini blijft in dezelfde houding, woelt haar handen door 't haar),

DINA

(op van rechts).

Ik heb meneer 't kind zoo maar meegegeven.... 't schaap.,,. Ook schielijk 'r moeder kwijt. Ik had er mee te doen!

TOM

(op van links, met hoed, jas en parapluie).

Dina, laat Gijs dat koffertje eens even naar den trein brengen.

(Dina af. Tom legt een bos sleutels, op Nini's schoot).

NINI.

Wil je die niet zelf....

TOM.

Bewaar jij ze maar liever....

(loopt de kamer rond, bekijkt alles nog eens, Nini, ineengedoken, ziet niet op. Tom halfluid, in zich zelf)

Zij zal 't nooit weten!....

(gaat naar haar toe, gewoon)

Dag, Nini!

NINI

(springt op).

Ga je al?....

TOM.
Ja 't wordt tijd.

NINI

(zacht).

Zal je me schrijven, waar je bent....

TOM

(aarzelend).

.... Ja....

NINI

(plotseling uitbarstend).

O, Tom, Tom 't is zoo vreeselijk.... Kon ik maar anders! 't Is zoo vreeselijk! Zoo ontzettend! Wat zal 't eind zijn, Tom?

TOM

(intens goedig).

Goed.... voor jou, Nini.

NINI

(smartelijk).

Voor jou? Voor jou?!

TOM

(teeder).

Ook goed, kind!

NINI.
Hoe dan, Tom?

TOM

(starend).

Als de oplossing gekomen zal zijn....

NINI.
Een oplossing? Wat bedoel je? De.... de scheiding?

TOM

(met eigenaardigen glimlach).

Ja, de groote scheiding, de onherroepelijke!

NINI

(in gedachten).

Wat zal dat nog vreeselijk zijn. Zooveel moeilijkheden, eer alles geregeld is. Dat's altijd!

TOM.

De onze zal heel stil en eenvoudig plaats hebben,

zonder moeilijkheden.... en het zal even wettig zijn.

NINI

(onbewust).

O, kan dat ook?

TOM.

Ja, dat kan ook, laat 't mij maar over.

NINI.

Hoeven we dan ook niet voor 't gerecht te komen?

TOM.

Niemand zal *jou* kunnen veroordeelen, Nini.

NINI.

Als je terugbent, begint 't dan?

TOM.

Misschien al eer.... Kom nu ga ik....

(ziet rond)

Ik laat alles in goede handen achter. Dag Nini.

(steekt haar de hand toe).

NINI

(grijpt die - verbergt er haar gezicht in - zakt op haar knieën).

Je kunt 't me niet vergeven.... maar o Tom, denk niet te slecht van me!!

TOM

(legt zijn andere hand op haar hoofd bijna fluisterend).

Er is een liefde, die *alles* vergeeft!,...

(hij richt haar op - strijkt haar haar achterover, ziet haar lang aan, wil haar een zoen geven - bedenkt zich, gaat langzaam heen. Nini staat doodstil met gebogen hoofd. Hij ziet nog even om - een smeekende blik treft hem en dan komt een weemoedige glimlach op zijn goedig gezicht, en knikt hij tegen haar. Als hij weg is, valt 't gordijn).

SCHERM VALT.